

Satu Kuisma

LAITOSHUOLTAJA
YMPÄRISTÖOSA AJANA
Tulevaisuuden osaamisen tarpeet

Opinnäytetyö
Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma

Toukokuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 30.5.2011				
Tekijä(t) Kuisma, Satu	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma				
Nimeke Laitoshuoltaja ympäristöosaajana. Tulevaisuuden osaamisen tarpeet.					
Tiivistelmä Ympäristöasioiden järjestelmällinen tarkastelu ja hoito, on jatkuvaa ja tietoisten valintojen tekemistä arkityössä, jonka vaikutuksena kuljetaan kohti kestävämpää työkuultuuria. Viitekehityksessä tarkastellaan ensimmäiseksi kestävän kehityksen erilaisia määritelmiä sekä Lahden alueella voimassa olevia kestävän kehityksen toimenpiteitä, toisena koulutukseen vaikuttavia kestävän kehityksen linjauksia sekä kolmantena näkökulmana laitoshuoltajan koulutuksen, työympäristöjen ja toimenkuvaa. Opinnäytetyön ensimmäinen tavoite on tehdä tulevaisuuden osaamistarvetta kartoittava verkko-pohjainen kyselylomake, liittyen kestävän kehityksen osaamisen eri alueisiin. Kyselylomake keskittyy selvittämään mitä tietoa ja taitoja ammatissa työskentelevä henkilö tarvitsee tulevaisuudessa, voidakseen toimia erilaisissa työyhteisöissä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Kyselylomake koostuu kolmesta osa-alueesta. <i>Ympäristöosaaminen ja kestävä kehitys</i> otsikon alla keskitytään organisaation ja ammattiin liittyvään osaamiseen. <i>Ekologinen ja taloudellinen kestävyys</i> otsikon alla keskitytään erilaisiin toimintoihin arkikäytännöissä, esim. jätehuolto, kuljetukset ja liikenne. <i>Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys</i> otsikon alla puolestaan tulee esiin mm. terveyden ja turvallisuuden liittyvät asiat sekä monikulttuurisuus. Toisena tavoitteena työssä on pilotoida kyseistä lomaketta työssä oleville laitoshuoltajille Päijät-Hämeen alueella. Havaintoyksikkönä oli laitoshuoltaja ja perusjoukkona viisi organisaatiota Päijät-Hämeestä. Opinnäytetyössä selvitetään myös pilotoinnin tulokset, jotka antavat vastaajien mielipiteen tulevaisuuden osaamisen tarpeista. Työn tavoitteena on myös herättää vastaaja ajattelemaan kestävän kehityksen kokonaisuutta sekä saada huomioimaan ympäristöosaamisen laajuus ammattiin kuuluvana kokonaisuutena. Kyselylomaketta muokataan ja käytetään jatkossa eri tilanteisiin ja tarpeisiin sopivaksi Koulutuskeskus Salpauksen eri aloilla. esim. luonnonvara ja ympäristö- sekä ravitsemisalalla. Tulosten perusteella kehitetään jatkossa myös puhdistuspalvelualaa, laitoshuoltajan ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä alan henkilöstökoulutusta.					
Asiasanat (avainsanat) kestävä kehitys, laitoshuoltajat, siivousala, asenteet					
Sivumäärä 43 s. + liitteet 12 s.	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> <tr> <td>suomi</td> <td></td> </tr> </table>	Kieli	URN	suomi	
Kieli	URN				
suomi					
Huomautus (huomautukset liitteistä)					
Ohjaavan opettajan nimi Päivi Lahikainen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Koulutuskeskus Salpaus				

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis May 30, 2011
Author(s) Kuisma, Satu	Degree programme and option Hospitality Management	
Name of the bachelor's thesis The Institutional Cleaner as an Environmental Expert. Competence Needs for the Future.		
Abstract The systematic study and management of environmental issues is a continuous process and making conscious choices in everyday work will lead to a more sustainable working culture. Sustainable development and environmental expertise are broad concepts, which an individual worker might find difficult to perceive in his or her daily work. Cleaning services should be examined comprehensively from the point of view of hospitality management also with a social and cultural perspective in mind. This study defines the key concepts of sustainable development and their meaning in the work of an institutional cleaner. The study also explains the job description and work environment of an institutional cleaner. One aim is to make the respondent think about the entity of sustainable development and make them observe the extent of environmental expertise from a professional point of view. The main aim of this study was to create a questionnaire. Furthermore, the questionnaire was used to chart future competence needs of sustainable development in the industrial cleaner's work. The questionnaire consists of three parts. The <i>environmental expertise and sustainable development</i> part concentrates on the organisation- and work-related competences. The <i>ecological and economic sustainability</i> part concentrates on various daily operations such as waste management and logistics. The <i>social and cultural sustainability</i> part discusses health and safety issues together with multicultural issues. The data collection resulted in a web-based questionnaire which was used to conduct a survey for working industrial cleaners. The survey used quantitative methods and was conducted on the Internet. The results were examined with a sampling method, simple random sampling. The observation unit was an institutional cleaner and the population was formed by five organisations in Päijät-Häme (Lahti Region). In the future the questionnaire will serve different needs of the educational sectors of Salpaus Further Education (Koulutuskeskus Salpaus). The results will affect the future development of training leading to Further Qualification in Institutional Cleaning and in-service training in the cleaning services sector.		
Subject headings, (keywords) sustainable development, institutional cleaners, cleaning services sector, attitudes		
Pages 43 pgs + 12 app.	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Päivi Lahikainen	Bachelor's thesis assigned by Salpaus Further Education	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	KESTÄVÄN KEHITYKSEN LINJAUKSET	7
2.1	Kestävä kehitys	7
2.2	Kestävän kehityksen toimenpiteitä Lahden alueella.....	8
2.3	Kestävä kehitys Päijät-Hämeen koulutuskonsernissa.....	10
2.4	Kestävä kehitys yrityksissä ja liiketoiminnassa.....	11
3	KOULUTUKSEEN LIITTYVÄT KESTÄVÄN KEHITYKSEN LINJAUKSET.....	12
3.1	Baltic 21E –ohjelma	12
3.2	Kestävän kehityksen tila kouluissa ja oppilaitoksissa	13
3.3	Kasvatuksen ja koulutuksen päämäärä	13
4	PUHDISTUSPALVELUALA JA LAITOSHUOLTAJA.....	14
4.1	Laitoshuoltajan työnkuva ja toimintaympäristöt	15
4.2	Puhdistuspalveluala koulutuksen näkökulmasta.....	15
4.3	Puhdistuspalveluala tulevaisuudessa	16
4.4	Laitoshuoltajan työn ympäristövaikutukset.....	17
4.5	Ympäristöosaaminen laitoshuoltajan ammattitutkinnossa	18
4.5.1	Pakolliset tutkinnon osat.....	18
4.5.2	Valinnaiset tutkinnon osat.....	19
5	TAUSTA TYÖLLE JA PROSESSIN KUVAUS	21
5.1	Tausta työlle – opinnäytetyö osana työelämän kehittämistä	21
5.2	Kehittämiskohteen täsmennys ja tavoitteet	21
5.3	Kehittämistyöprosessi.....	22
5.3.1	Kyselylomakkeen työstö.....	22
5.3.2	Kartoituksen toteutus	23
6	PILOTOINNIN TULOKSET.....	24
6.1	Kyselyn tulokset	24
6.1.1	Otsikkotason yhteenveto.....	24
6.1.2	Kysymystason yhteenveto	25

6.2	Osa-alueiden yhteenveto pääotsikoittain	25
6.2.1	Ympäristöosaaminen ja kestäväkehitys	25
6.2.2	Ekologinen ja taloudellinen kestävyys.....	27
6.2.3	Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys.....	31
7	POHDINTA	38
8	LÄHTEET.....	41
9	LIITTEET	43
	Liite 1. Kouluttautuminen	
	Liite 2. Työllisyys ja eläkepoistuma	
	Liite 3. Hanke-esitys	
	Liite 4. Kyselylomake	
	Liite 5. Tulokset, yhteenveto	

1 JOHDANTO

Ympäristöasioiden järjestelmällinen tarkastelu ja hoito, on jatkuvaa ja tietoisten valintojen tekemistä arkityössä, jonka vaikutuksena kuljetaan kohti kestävämpää työkulttuuria. Kestävä kehitys ja ympäristöosaaminen ovat laajoja käsitteitä, joita työntekijän on vaikea erottaa työn kokonaisuudesta jokapäiväisessä työskentelyssään. Tästä syystä puhdistuspalvelualaa tulisikin tarkastella enemmän kestäväen kehityksen näkökulmasta laajempaan kokonaisuuteen, palvelujen tuottamisen näkökulmasta, jolloin myös sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma huomioidaan paremmin.

Puhdistuspalvelualalla toimiva laitoshuoltaja on avainasemassa työyhteisössä, puhuttaessa kestävästä kehityksestä. Laitoshuoltajan työ koostuu siivouksen lisäksi monen eri ammattiryhmän avustavista tehtävistä eli oheispalveluista, joiden tarkoituksena on tukea yrityksen perustoimintaa. Laitoshuoltaja pitää huolta niin asiakkaiden kuin rakennustenkin kunnosta, hän lajittelee syntyvät jätteet toimien jätehuollon edellyttämällä tavalla sekä omalla asenteellaan levittää ympäristövastuujattelua koko työyhteisöön.

Opinnäytetyölle on osaltaan tarve, tilaus ja ehkä vähän velvollisuuskin. Lahden seudulla panostetaan paljon kestäväen kehitykseen sekä linjataan yhteisiä ympäristöpolitiikan suuntauksia lähikuntien kanssa. Työnantajani, Päijät-Hämeen Koulutuskeskityksen oma ympäristöstrategia velvoittaa, että ympäristöasiat otetaan huomioon arjen ja tulosalueiden toiminnassa sekä ympäristöasioiden yleistietoa ja alakohtaista osaamista integroidaan, eli muodostetaan yhtenäinen kokonaisuus, kaikkeen koulutukseen.

Opinnäytetyöni sai alkunsa Koulutuskeskus Salpauksessa meneillään olevasta, osittain Opetushallituksen rahoittamasta, työelämäpalvelujen ympäristöosaamista vahvistavasta kehittämishankkeesta: *Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen*. Hankkeen käyttöön tarvittiin kestäväen kehitykseen liittyvä kyselylomake, joka olisi muunneltavissa eri aloille ja www-selaimessa käytettävä. Hankkeessa määriteltiin kyselylomakkeen tavoitteeksi, että sen tuli kattaa mahdollisimman paljon kestäväen kehitykseen liittyviä osa-alueita ja aiheita, jotta lomakkeen muokkaaminen jatkossa olisi mahdollista eri aloille ja tarkoituksiin.

Ensimmäinen tavoite opinnäytetyössäni on tehdä tulevaisuuden osaamistarvetta kartoittava verkkopohjainen kyselylomake, liittyen kestävän kehityksen osaamisen eri alueisiin. Kyselylomake keskittyy selvittämään mitä tietoa ja taitoja ammatissa työskentelevä henkilö tarvitsee tulevaisuudessa, voidakseen toimia erilaisissa työyhteisöissä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Toinen tavoite on pilotoida kyseistä lomaketta työssä oleville laitoshuoltajille Päijät-Hämeen alueella. Opinnäytetyössä selvitän myös kartoituksen tulokset, jotka antavat vastaajien mielipiteen tulevaisuuden osaamisen tarpeista kestävän kehityksen osa-alueilla puhdistuspalvelualalla.

Viitekehyksessä ensimmäisenä näkökulmana ovat kestävän kehityksen erilaiset määritelmät ja Lahden alueella voimassa olevat kestävän kehityksen toimenpiteet. Toisena näkökulmana on koulutukseen vaikuttavat kestävän kehityksen linjaukset sekä kolmantena laitoshuoltajan koulutuksen, työympäristöjen ja toimenkuvan selventäminen.

Jatkossa tämän opinnäytetyön tulosten analysoinnin pohjalta luodaan pohja työelämälähtöisen koulutusmallin luomiselle, jossa kestävä kehitys integroidaan koulutukseen, mm. laitoshuoltajan ammattitutkinnon valmistavaan koulutukseen sekä puhdistuspalvelualan henkilöstökoulutukseen. Kyselyä on jo muokattu Koulutuskeskus Salpauksen sisällä eri aloille ja tilanteisiin soveltuvaksi, esim. luonnonvara ja ympäristö- sekä ravitsemisalalla.

2 KESTÄVÄN KEHITYKSEN LINJAUKSET

2.1 Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen määritelmä sai alkunsa ns. Brundtlandin komission vuoden 1987 raportista ”Yhteinen tulevaisuutemme”, *Our Common Future*. Varsinaisesti kestävän kehityksen perusta luotiin YK:n Ympäristö- ja kehityskonferenssissa Rio de Janeirosa vuonna 1992. Tuolloin syntyi Agenda21 -toimintaohjelma kestävän kehityksen periaatteiden toteuttamiseksi sekä Rion poliittinen julistus. (Hakala 2007, 6.)

Kestävän kehityksen määritelmästä on monia muunnoksia ja näkökulmia. Suomen kestävän kehityksen toimikunta (Valtion ympäristöhallinto) määritteli vuonna 1995,

että kestävä kehitys on maailman laajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Valtiala (2005, 4) määrittelee kestävän kehityksen kolmeen ulottuvuuteen: ympäristotaloudellisen eli ekologisen, yhteiskunnallisen ja kulttuurisen ulottuvuuden. Kun taas Cantel (2004, 24-25) puolestaan määrittelee painopisteiksi: ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden. Edellisten lisäksi Rohweder (2004, 16) laajentaa määritelmän ulottuvuuksia vielä paikalliseen, alueelliseen ja globaaliin kestäväan kehitykseen.

Valtion ympäristöhallinto (mt.) esittelee kolme lähestymistapaa ja määrittelee kestävän kehityksen tulkinnan kehittymiseen seuraavasti:

- Gro Harlem Brundtland 1987: ”Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.”
- Suomen kestävän kehityksen toimikunta 1994/1995, professori Pentti Malaskan johtaman työryhmän laatima muistio: ”Kestävä kehitys on jatkuvaa, ohjattua yhteiskunnallista muutosta eri aluetasoilla, jonka päämääränä turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Keskeistä on kolme ulottuvuutta, ympäristotaloudellinen, yhteiskunnallinen ja kulttuurinen, jossa talous on alistettu ekologiselle kestävyydelle. Lähestymistapa korostaa ihmisen henkisesti uudistuvaa kehitystä sekä inhimillisen pääoman että eettisen kasvamisen mielessä.”
- Maailmanpankin pääjohtaja Ismail Serageldin muotoili 1990-luvun lopulla kestävän kehityksen määritelmän talouspoliitikoille pääomakäsittein: ”Kestävä kehitys tarkoittaa sitä, että jätämme tuleville sukupolville yhtä paljon mahdollisuuksia kuin meillä on ollut, ellei jopa enemmän.”

Yhteinen sanoma kaikille näille määritelmille kuitenkin on: ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

2.2 Kestävän kehityksen toimenpiteitä Lahden alueella

Lahdella on vahva asema ympäristöliiketoiminnan sekä ympäristöalan koulutuksen ja tutkimuksen keskuksena. Kaupunkia kehitetään Suomen johtavaksi ympäristökaupungiksi ottamalla kestävän kehityksen periaatteet huomioon kokonaisvaltaisesti kaikessa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnassa. Strategiassaan Lahti on asettanut tavoit-

teekseen olla kokonaisvaltainen kestävä kehityksen kaupunki ja ilmastotyön edelläkävijä.

Kaupungin strategia 2025

Lahti on jo pitkään tehnyt merkittävää työtä ympäristönsuojelun ja ympäristöosaamista hyödyntävän yritystoiminnan alueilla. Hyviä toimivia käytäntöjä on luotu, ja suunnitteilla on uusia hankkeita, jotka ovat myös merkittävä osa kaupungin ympäristöohjelmaa. Strategiassaan Lahti on siis asettanut tavoitteekseen olla kokonaisvaltainen kestävä kehityksen kaupunki ja ilmastotyön edelläkävijä. Tätä tavoitetta toteuttamaan on käynnistetty GreenCity -kehittämishjelma kesäkuussa 2010, mikä sisältää laajoja kehittämishankkeita ja käytännön tekoja, mm. kaupungin jo tekemien ympäristötekojen koordinointi ja kansainvälisten hyvien käytäntöjen käyttöönotto ja verkostoituminen. (Lahden kaupungin strategia 2025.)

Aalborgin sitoumus

Vuonna 2007 Lahden kaupungin valtuusto allekirjoitti Aalborgin sitoumuksen, eurooppalaisten kuntien kestävä kehityksen sopimusasiakirjan, joka vie Lahtea kohti tuota päämäärää. Sitoumukset koostuvat 50 yksittäisestä sitoumuksesta, jotka jakautuvat kymmeneen osa-alueeseen. Sitoumus ja sen noudattaminen on prosessi, jonka tavoitteena on sisällyttää kestävä kehityksen näkökulma kaikkeen kaupungin toimintaan ja päätöksentekoon. (Kestävä kehityksen tila Lahdessa 2009.)

Ympäristöklusteri

Klusterilla tarkoitetaan tässä yhteydessä yritysten ja yhteisöjen muodostamia maantieteellistä keskittymää. Lahden seutu on yksi Suomen merkittävimmistä ympäristöliiketoiminnan keskittymistä. Siitä esimerkkinä toimii Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy:n koordinoima Suomen Cleantech-klusteri. Cleantech eli puhtaat teknologiat tarkoittavat kaikkia tuotteita, palveluja prosesseja ja järjestelmiä, joiden käytöstä on vähemmän haittaa ympäristölle kuin niiden vaihtoehdoista.

Lahden tiede- ja yrityspuisto koordinoi kansallisen ympäristöteknologian osaamis-klusterin kehittämistä ja kansainvälistymistä. Kampuksella toimivat lisäksi Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitos, Lahden ammattikorkeakoulun ympäristötekniikan osasto, Tampereen teknillisen yliopiston materiaalitekniikan osasto, Teknillisen

korkeakoulun Lahden keskus, Pöyry Environment Oy sekä Suomen suurin ympäristöalan laboratorio Ramboll Analytics Oy. Lisäksi ympäristökampuksella toimii noin 40 muuta yritystä tai organisaatiota. (Lahti Suomen Cleantech-keskus 2009.)

Elinkeinostrategia 2009-2015

Lahden merkittävä osaaminen muotoilun, ympäristön ja innovaatioiden saralla on huomattu kansallisesti sekä kansainvälisesti. *Lahden alueen kilpailukyky- ja elinkeinostrategia 2009–2015* on työväline koko Lahden alueen kehittämiseen ja elinkeinoelämän virkistämiseen. Strategian mukaan päämääränä on vahvistaa alueen yritysten kilpailukyvyyn ja kasvun edellytyksiä, ja synnyttää lisää työpaikkoja sekä kasvattaa alueen verotuloja. Innostava ympäristö -ajatus kuvastaa koko Lahden alueen imagoa ja koskettaa jokaista alueen yritystä ja asukasta. Visiona on, että vuonna 2015 Lahti on Suomen ympäristötehokkain ja yritysystävällisin alue. (Lahden alueen kilpailukyky- ja elinkeinostrategia 2009–2015.)

Lahden Ateria

Lahden kaupungin omistama taseyksikkö, Lahden Ateria, on hyvä esimerkki alueen kestävän kehityksen mukaisesta toimijasta. Se haluaa omalla toiminnallaan olla esimerkillisenä vaikuttajana päästöjen vähentämisessä ja mukana vastaamassa tämän päivän ympäristöhaasteisiin ruokapalvelun osalta. *Pienin askelin kohti ekologisempaa Ateriaa*, Lahden Ateria otti vuoden 2010 tavoitteeksi laskea käyttämiensä elintarvikkeiden hiilijalanjälkeä 10 %. Seuraavana hankkeena Lahden Aterialla on ympäristöohjelman osalta vuonna 2012 alkava Lahden seudullinen *Kymppi – Työkaluja ympäristöystävälliseen palveluketjuun* – hankkeella, jossa tullaan keskittymään Lahden Aterian aiheuttamaan vesijalanjälkeen. (Lahden kaupunki.)

2.3 Kestävä kehitys Päijät-Hämeen koulutus konsernissa

Päijät-Hämeen koulutus konsernin ympäristöstrategia ohjaa yleisissä tavoitteissa konsernin tulosalueita mm. lisäämään ympäristöalaan kuuluvaa koulutusta sekä liittämään ympäristötietoutta kaikkeen koulutukseen ja toimintaan. Asiakas- ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden johtamisnäkökulmasta konsernin strategisena tavoitteena ja menestystekijänä on ympäristövastuullisten osaajien tuottaminen työelämälle ja ympäristövastuuajattelun levittäminen. Nämä tavoitteet mahdollistuvat, kun ympäristöasiat ote-

taan huomioon konsernin arjessa ja sen tulosalueiden toiminnassa, lisätään henkilöstön ympäristötietoisuutta ja -aktiivisuutta sekä ympäristöasioiden yleistietoa ja alakoh- taista osaamista integroidaan kaikkeen koulutukseen. (Päijät-Hämeen koulutuskonser- ni 2008.)

2.4 Kestävä kehitys yrityksissä ja liiketoiminnassa

Sitran (2007, 15) mukaan Suomella on vahva imago ympäristömaana. Suomi on kansainvälisessä vertailussa sijoittunut maailman kärkimaihin, niin imago kuin ympäris- töalan vertailuissa. Suomen vahvuuksia ovat olleet erityisesti yhteiskunnan kyky käsi- tellä ympäristöuhkia ja vastata tehokkaasti ympäristöhaasteisiin. Suomalaiset ovat saavuttaneet tärkeää kaupallista ja kansainvälistä näkyvyyttä useilla ympäristöliike- toiminnan osa-alueilla, esim. poltto- ja kaasutustekniikat, sähkön ja lämmön yhteistuot- anto, jätehuolto ja kierrätys, konsultointi.

Perustoimialoja, kuten ympäristöhuoltoa ja kierrätystä, lukuun ottamatta ympäristölii- ketoiminnan osa-alueita ei ole eroteltu virallisissa toimialaluokituksissa, koska ympä- ristöalaa on usein vaikea erottaa yritysten muusta liiketoiminnasta. Ympäristöliike- toiminnan perustana voidaankin pitää tuotteita, palveluita ja teknologioita, joilla mita- taan, ennalta ehkäistään, rajoitetaan tai korjataan ympäristöön kohdistuvia haittoja. Ympäristötekijöistä on tullut soveltuvuuden, saatavuuden ja kustannusten ohella yksi tärkeä päätöksenteon kriteeri. Esimies saa alaisensa toimimaan vastuullisesti ja oma- aloitteisesti ympäristöystävällisellä tavalla. Yrityksen muuttaminen ympäristöystäväl- lisemmäksi vaatii toimenpiteitä yrityksen koko toiminnassa: tuotekehitys, raaka- aineiden ja energian hankinnat, varastointi, tuotanto, työtavat, markkinointi, jake- lu/kuljetus, jätteiden käsittely, rahoitus ja johtaminen. Siksi ympäristöjohtaminen edellyttää johdon koordinoimaa yhteistyötä kaikkien toimintojen välillä sekä yhteis- työtä eri sidosryhmien kanssa pitkällä aikavälillä.

Ympäristöasioista puhuttaessa nousee esiin seuraavia termejä

- *ympäristöosaaminen*; tarkoitetaan yrityksen johdon ja henkilöstön liiketoiminnan ympäristöasioihin vaikuttavien tekijöiden tuntemista ja hallintaa
- *ympäristöjohtaminen*; yrityksen ympäristöasiat toimintaan, hallintaan ja kehittä- miseen integroiva johtamistoimintaa, osa yrityksen liiketoimintaa. Ympäristöjoh-

tamisen avuksi on kehitetty mm. ympäristöjärjestelmät ja elinkaarikaavioapuvälineitä.

- *ympäristöpolitiikka*; ympäristöstrategian mukainen toimintasuunnitelma, johon vaikuttavat yrityksen ympäristöjohtamisen vastualueiden päämäärät ja tavoitteet. Yritys ilmaisee sitoutumisensa ympäristönsuojelun edistämiseen ympäristöpolitiikassaan, joka määrittää lähtökohdat ja suunnan kaikille ympäristöön liittyvälle toiminnalle.
- *ympäristöohjelma*; ympäristöpolitiikan mukaisesti laadittu toteutussuunnitelma, jossa määritetään yrityksen toimenpiteet, joilla yritys toteuttaa ympäristöstrategiansa sisältämät päämäärät ja tavoitteet. Asetetaan ympäristöarvoille yksityiskohdalliset tavoitteet politiikan määrittämän suunnan mukaisesti, sekä tavoitteiden saavuttamisen arviointi.
- *ympäristöjärjestelmä*; yrityksen resurssien, rakenteiden, prosessien ja menettelytapojen muodostama toimintajärjestelmä, jota käytetään yrityksen ympäristöjohtamisessa ja ympäristöpolitiikan toteuttamisessa. Sen avulla yritys toteuttaa yrityksen ympäristöohjelmaa ja sidosryhmät saavat tietoa yrityksen ympäristöasioiden hoidosta jonka toteuttaminen on vapaaehtoista. Yritys voi rakentaa itse oman ympäristöjärjestelmänsä tai käyttää kansainvälisesti tunnettuja järjestelmiä, esim. ISO 14 001, EMAS, Green Office sekä SA 8000-standardi, jota käytetään laatu- ja ympäristöstandardien rinnalla.

(Mäenpää 2007. / Ympäristösanasto 1998.)

3 KOULUTUKSEEN LIITTYVÄT KESTÄVÄN KEHITYKSEN LINJAUKSET

3.1 Baltic 21E -ohjelma

Itämeren maiden opetusministerit hyväksyivät vuonna 2002 koulutusta koskevan kestävän kehityksen ohjelman "An Agenda 21 for Education in the Baltic Sea Region - Baltic 21E", missä on määritelty yhteinen yleistavoite koko koulutussektorille. Yleistavoitteella pyritään siihen, että kestävän kehityksen näkökohdista muodostuu Itämeren maiden koulutusjärjestelmien luonteva ja pysyvä osa. Suomi on Baltic 21E -ohjelmassa sitoutunut hyväksymään toimintakehyksen kestävän kehityksen edistämi-

seksi koulujen ja korkea-asteen koulutuksessa. Vuoteen 2014 tähtäävän strategian tavoitteena on kasvattaa kestävään elämäntapaan sitoutuneita ja motivoituneita ihmisiä, joiden tietojen ja taitojen kartuttaminen kestävästä kehityksestä ja sen edistämisestä on osa ihmisen elinikäistä oppimista. (Kestävä kehitys edistävän...2006.)

3.2 Kestävän kehityksen tila kouluissa ja oppilaitoksissa

Opetushallituksen toimeenpani kestävä kehitys teema-arvioinnin *kestävän kehityksen tilasta kouluissa ja oppilaitoksissa*. Arvioinnin tavoitteena oli selvittää, miten opetussuunnitelmissa ja erillisissä edistämishjelmissä lausutut kestävä kehityksen tavoitteet toteutuvat oppilaitoksissa. Teema-arvioinnissa kerättiin tietoa mm. mitä kestävä kehitys on kirjoitetuissa ja toteutuneissa opetussuunnitelmissa, miten kestävä kehityksen toteuttamiseen on kouluttauduttu ja millaista yhteistyötä kestävä kehityksen toteuttamiseksi tehdään, millaisia ovat oppilaitosten arkitoinnot kestävä kehityksen periaatteiden toteuttamiseksi sekä miten kestävä kehityksen periaatteita toteutetaan muiden maiden oppilaitoksissa. (Rajakorpi & Salmio 2001.) Tiivistäen kyseistä arviointia, kestävä kehitys esiintyy ammatillisissa opinnoissa seuraavilla tavoilla

- aikuisten näyttötutkinnon perusteissa lähtökohtana on kullekin ammatille tyypillisten piirteiden korostaminen: konkreettiset toimenpiteet, jolloin toiminnot ovat ammattitaidon arviointikriteeri
- kestävä kehitys näkyvyys opetussuunnitelman arvoperustana ja toiminta-ajatuksessa
- monet asenteelliset syyt estävät kestävä kehityksen toteuttamista: välinpitämättömyys tietämättömyys ja vinoutuneet asenteet, siksi asenteiden parantamiseen tulisi kiinnittää runsaasti huomiota
- kestävä kehitys toteutetaan oppilaitoksissa hyvin perinteisesti: toteutus liittyy usein konkreettisiin toimiin, kuten kierrätykseen ja lajitteluun, mutta perusidea ei aina ole selkiytynyt
- kestävä kehityksen merkitykseen pohtimiseen tulee kiinnittää huomiota kaikilla tasoilla: kestävä kehitys on laaja kokonaisuus jossa on monia ulottuvuuksia.

3.3 Kasvatuksen ja koulutuksen päämäärä

Kestävä kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen päämääränä on lisätä opiskelijan valmiuksia ja motivaatiota toimia ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin puolesta. Oppilaitoksen tulee kasvattaa ympäristötietoisia, kestävään elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia, jotka osaavat rakentaa tulevaisuutta ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti

ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille. (Opetusministeriö 2006.) Myös YK on julistanut vuodet 2005–2014 kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen vuosikymmeneksi. Tavoitteena on saada kestävä kehitys maailman kaikkien valtioiden opetusjärjestelmiin vuosikymmenen kuluessa.

4 PUHDISTUSPALVELUALA JA LAITOSHUOLTAJA

Aikuiskoulutusopas (2011, 241-242) kuvaa puhdistuspalvelua seuraavasti: ”Puhdistuspalveluilla tarkoitetaan työ- ja asuinympäristönä olevien toimitilojen ylläpito- ja perussiivousta (siivousala) sekä vaatteiden ja tekstiilien puhdistusta ja vuokrausta (tekstiilihuolto- ja puhdistuspalvelut). Puhdistuspalveluihin liittyy erilaisia oheistehtäviä, kuten kiinteistöhoitoa, toimisto- ja kokouspalveluja sekä asiakkaiden avustamista. Puhdistuspalveluilla vaikutetaan elinympäristön viihtyisyyteen, terveellisuuteen ja turvallisuuteen ja sitä kautta ihmisten hyvinvointiin.”

Laitoshuoltajan ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteissa (2005) kuvataan ammattialaa ja ammattikuvausta seuraavasti. ”Laitoshuoltaja on siivouksen asiantuntija. Hän tekee asiakaskohteessa vastuualueensa palvelusopimukseen kuuluvat siivous- ja muut palvelutyöt itsenäisesti, asiakaslähtöisesti ja laadukkaasti sovitun puhtaustason mukaan. Työhön kuuluu myös asiakaskohteen siivous- ja muiden palvelutöiden suunnittelua sekä oman työn kehittämistä. Laitoshuoltajan työ edellyttää monipuolista osaamista. Laitoshuoltaja hallitsee siivouksen keskeiset periaatteet ja käytännön siivoustyön sekä tuntee asiakaskohteen toiminnan vaatimukset siivouspalvelulle. Laitoshuoltajan toimenkuva on laajentunut, ja hänen työhönsä voi kuulua erilaisia palveluja, jotka yhdistetään siivouksen kanssa joustavaksi palvelukokonaisuudeksi.--- Laitoshuoltaja työskentelee yhä enemmän yhteistyössä asiakkaiden, työyhteisön jäsenten ja muiden ammattiryhmien kanssa. Siksi palvelutyössä edellytetään oma-aloitteisuutta sekä vuorovaikutus-, viestintä- ja asiakaspalvelutaitoja. Laitoshuoltaja voi tarvita työssään myös kielitaitoa. Lisäksi työssä tarvitaan sopeutumiskykyä sekä ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotaitoja.”

4.1 Laitoshuoltajan työnkuva ja toimintaympäristöt

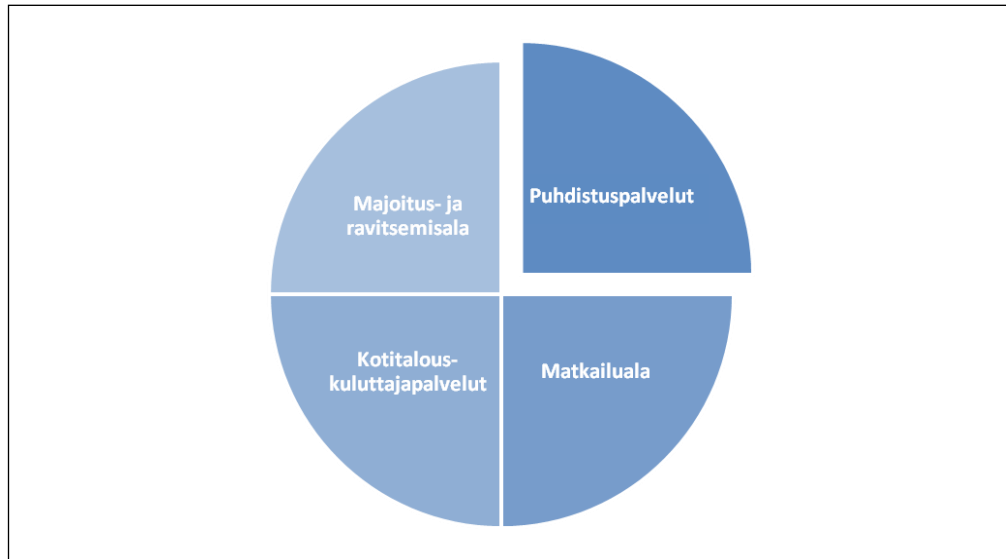
Puhdistuspalveluala on nopeasti kehittyvä ja haasteellinen ala, joka tarjoaa vaihtelevia työympäristöjä ja tehtäviä. Ammattitutkinnon suorittanut laitoshuoltaja on oman alansa moniosaaja ja asiantuntija. Puhdistuspalvelualan työtehtävissä tarvitaan siivouksen laaja-alaista osaamista. Ammattitaidon lisäksi edellytetään asiakaspalvelu- ja yhteistyötaitoja, työhön sitoutumista, vastuunottamista sekä oma-aloitteisuutta. Työssä tarvitaan myös ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotaitoja, hyvää työkykyä sekä tietotekniikan perustaitoja. Laitoshuoltajan työtehtäviin voi kuulua asiakaskohteen palvelusopimuksen mukaisesti lisäksi mm. tekstiilienhuoltoa, välinehuolto-, huolenpito- ja ateriapalveluja, kiinteistön-, viherkasvien ja ympäristöhuoltoa sekä tuhoeläinten torjuntapalveluja.

Puhdistuspalvelualan työpaikkoja tarjoavat ovat mm. siivouspalveluyritykset, erilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon laitokset, majoitusliikkeet, teolliset tuotantolaitokset ja muut toimitilat. Puhdistuspalvelualalla on mahdollista toimia myös itsenäisenä yrittäjänä. (Aikuiskoulutusopas 2011, 241.)

Puhdistuspalvelualalla työskentelevien ammattinimikkeitä on monia: siivooja, siistijä, laitoshuoltaja, laitospulainen, sairaala-apulainen sairaalahuoltaja, kohdevastaava, palveluvastaava, kerroshoitaja, hyttisiivooja, toimitilahuoltaja, porras- tai teollisuus-siivooja, kouluhuoltaja, hoitopulainen, päiväkotiapulainen, tiiminvetäjä jne.

4.2 Puhdistuspalveluala koulutuksen näkökulmasta

Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla pitää sisällään 4 opintoalaa, joista yksi on Puhdistuspalvelut. Muut alat ovat majoitus- ja ravitsemisala, matkailuala ja kotitalous- ja kuluttajapalvelut (kuvio 1).

KUVIO 1. Matkailu-, ravitsemis- ja talousala, opintoalat.

Puhdistuspalvelualalle kouluttautumisen mahdollisuuksia eri koulutusaloilla on kuvattu liitteessä 1. Alan koulutuksien tutkintonimikkeitä ovat toimitilahuoltaja, laitoshuoltaja, siivoustyönohjaaja ja siivousteknikko. (Aikuiskoulutusopas, 239-242.). Puhdistuspalvelut ovat nimestään huolimatta usein muutakin kuin puhdistamista eli ylläpitö- ja perussiivousta. Työtä voi rikastuttaa erilaisilla suuntautumisvaihtoehdoilla eli valinnaisilla opinnoilla. Liitteessä 1 on myös kuvattu laitoshuoltajan ammattitutkinnon tutkinnon muodostuminen.

4.3 Puhdistuspalveluala tulevaisuudessa

Puhdistuspalveluala on nopeasti kehittyvä ja haasteellinen ala, joka tarjoaa vaihtelevia työympäristöjä ja työtehtäviä myös tulevaisuudessa. Puhdistuspalvelualalla tarvitaan jatkuvasti uusia ammattilaisia (liite 2, kuvio 23). Erityisesti tarve on asiakaspalvelutaitoisia moniosaajista, jotka omaavat eri osa-alueilta hyvät perustiedot ja käytännön taidot sekä lisäksi valmiudet elinikäiseen oppimiseen. Vallalla oleva monipalvelukulttuuri luo alan työntekijöille haasteita, sillä työnkuva voi olla hyvinkin laaja-alainen tai erityisosaamista vaativa.

Suhdannevaihtelut eivät tunnu vaikuttavan alan työllisyyteen, sillä erilaisten laitosten ja kiinteistöjen on säilyttävä kunnossa sekä tilojen puhtaina jatkossakin. Tiloja ei voi jättää siivoamatta, sillä seurauksena voi ydintoiminta häiriintyä tai asiakas-/ työolosuhteiden muuttuminen epäterveellisiksi tai jopa vaarallisiksi. Käyttäjien odotukset

ja vaatimukset ovat myös lisääntyneet liittyen tilojen ylläpitoon, terveellisyyteen ja turvallisuuteen. Monipalvelukulttuurista johtuen myös koulutustarpeet lisääntyvät ja niiden painopistealueet laajenevat.

Puhdistuspalvelualan tulevaisuuden kannalta on tärkeää löytää keinoja alan tunnettisuuden, arvostuksen ja vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Ala ei ole varsinkaan nuorten suosiossa, mutta vetovoimaisuutta odotetaan mm. uuden kiinteistöpalvelujen perustutkinnon myötä. Myös suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen avaa uusia työpaikkoja. Vuoteen 2020 mennessä on arvioitu, että noin puolet puhdistuspalvelualalla tällä hetkellä työskentelevistä jää eläkkeelle (liite 2, taulukko 1).

4.4 Laitoshuoltajan työn ympäristövaikutukset

Johdannossaan Hämeenoja (2008) pohtii, että kestävä kehityksen haasteeseen vastaaminen edellyttää ympäristöasioiden ottamista huomioon kaikessa toiminnassa. Hän myös viittaa yksittäisten ammattien siirtymisestä moniammatillisuuteen. Hän toteaa, että tulevaisuudessa ympäristöasiat eivät kuulu vain pienen ympäristöasiantuntijoiden joukon työnkuvaan, vaan ympäristö-osaaminen on olennainen osa ammattitaitoa kaikilla ammattialoilla.

Organisaation ympäristöosaamisen yhtenä tavoitteena on, että organisaatiossa työskentelevät eri alojen osaajat ymmärtävät, miten kunkin työ vaikuttaa mm. kiinteistövarallisuutemme kunnon ja arvon säilymiseen. Rakennuskannan vanhenemisen myötä niiden ylläpidon ja korjauksen tarve kasvaa nopeasti. Tulevaisuuden haasteena onkin pyrkiä lisäämään alan työntekijöiden ymmärrystä kiinteistön koko elinkaareen.

Puhdistuspalvelualaa/siivoustyötä tulisi tarkastella kestävä kehityksen näkökulmasta laajemmin kuin siivousaineiden ja niiden käytön suhteen. Näkökulmia tulisi pohtia ja arvottaa laajemmin. Näitä näkökulmia voisivat olla esimerkiksi toiminnan vaikutukset ilmaan, veteen ja maaperään sekä voidaanko vaikuttaa ja jos niin miten, energian ja veden kulutukseen tai jätteen määrään. Puhdistus-/siivouspalvelua tarkasteltaessa pitäisi kiinnittää huomio kokonaisuuteen, alkaen tuotteiden hankinnasta ja päättyen palvelujen tuottamiseen. (Valtiala 2005, 13.)

Hakala (2007, 7) kuvaa siivouksen ympäristövaikutusten muodostumista *siivoushenkilöstön* osatekijöiden kautta, joita ovat koulutus ja opastus, motivaatio ja asenne, työtavat, työnjohto ja valvonta, tavaroiden hankinta, logistiikka ja kuljetus. *Siivousmenetelmien* osatekijöiden kautta, joita ovat siivousaineet ja niiden annostelu, lämpötila, pakkaukset, työvälineet ja -koneet, mekaaninen vaikutus, kertakäyttötuotteiden käyttö ja siivoustaajuus. Sekä *siivouskohteen* osatekijöiden kautta, joita ovat likaantumisasete, siivoustaajuus, käytetyt pintamateriaalit, puhtausvaatimukset / puhtaustasot, kertakäyttötuotteiden käyttö ja jätelajittelu.

Siivouksen lähtökohtana on, että se pyritään suorittamaan ergonomisesti, turvallisesti, pintoja vahingoittamatta ja mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittaen. Kun puhutaan ympäristöä säästävästä siivouksesta, Hakalan (mt.) mukaan ympäristöä säästävässä siivouksessa muutetaan kulutustottumuksia, käytetään tuotteita säästeliäästi ja siivousaineita ja -menetelmiä oikein, noudatetaan lajitteluohjeita ja hyödynnetään hyötykäyttömahdollisuudet.

4.5 Ympäristöosaaminen laitoshuoltajan ammattitutkinnossa

4.5.1 Pakolliset tutkinnon osat

Näyttötutkinnon perusteissa (2005) määritellään laitoshuoltajan ammattitaitovaatimukset. Pakollisissa tutkinnon osissa *siivouspalvelujen tuottaminen ja perussiivouspalvelut*, laitoshuoltajalta edellytetään, että hän tietää siivoustyön ympäristövaikutuksia ja työskentelee ympäristölähtöisesti. Käytännön työtehtävissä nämä tulevat esiin mm. seuraavasti:

- käyttää siivousaineita, jotka kuormittavat mahdollisimman vähän ympäristöä ja annostelee ne käyttöohjeiden mukaisesti
- käyttää vettä tarkoituksenmukaisesti
- tietää käyttämiensä siivouskoneiden, -välineiden ja -menetelmien ympäristövaikutuksia, esimerkiksi akut, osien kierrätettävyyden, kesto- ja kertakäyttötuotteet
- tietää asiakaskohteen jätehuolto-ohjeet ja toimintatavat sekä toimii niiden mukaisesti: lajittelee siivoustyössä syntyvät jätteet, toimii jätehuollon edellyttämällä tavalla sekä neuvoo tarvittaessa asiakasta jätteiden lajitteluun liittyvissä asioissa
- noudattaa työssään työturvallisuusohjeita

4.5.2 Valinnaiset tutkinnon osat

Valinnaisissa tutkinnon osissa (mt.) käytetään tutkinnon osasta riippuen termejä ympäristölähtöinen toiminta / ympäristölähtöinen työskentely / ympäristöasioiden hoitaminen kuvaamaan käytännön työskentelyä ja osaamisen hallintaa. Poikkeuksen tekee yrittäjyys puhdistuspalvelualalla tutkinnon osa, jossa ei erikseen mainita ympäristöosaamisen vaatimuksia. Puolestaan ympäristöhuoltopalvelut ja tuhoeläinten torjuntapalvelut tutkinnon osissa ympäristöasioiden osaamiseen on kiinnitetty erityisesti huomiota.

Valinnaisissa tutkinnon osissa laitoshuoltajalta edellytetään, että hän tietää oheispalvelujen ympäristövaikutuksia ja työskentelee ympäristölähtöisesti. Yhteistä kaikille valinnaisille tutkinnon osille ovat seuraavat aiheet käytännön työskentelyssä:

- käyttää aineita, jotka kuormittavat mahdollisimman vähän ympäristöä ja annostelee ne käyttöohjeiden mukaisesti
- käyttää vettä tarkoituksenmukaisesti
- toimii jätehuollon edellyttämällä tavalla, lajittelee palvelutehtävissä syntyvät jätteet sekä neuvoo tarvittaessa asiakasta jätteiden lajitteluun liittyvissä asioissa

Tutkinnon osasta riippuen osaamista edellytetään myös seuraavilta osa-alueilta:

- käyttää järkevästi/tarkoituksenmukaisesti kesto- ja kertakäyttöt tuotteita (ateria-/huolennpitopalvelut)
- tietää valintojensa ympäristövaikutuksia, esim. kertakäyttö ja kestäkäyttöt tuotteet, paperinkäyttö kopioinnissa (aula- ja kokouspalvelut)
- ymmärtää eri kulttuureista tulleita (kielitaito palvelutilanteissa)

Tuhoeläinten torjuntapalvelut tutkinnon osassa yksi keskeinen osa on ympäristö- ja terveysnäkökohtien huomioiminen. Laitoshuoltajalta edellytetään, että hän tietää tuholaiistorjunnan ympäristöriskejä ja toimii niin, että torjunnasta ei aiheudu riskejä ihmisille, koti- ja luonnonvaraisille eläimille tai muulle ympäristölle. Käytännön työtehtävissä ympäristöasioiden hoitaminen tulee esiin mm. seuraavasti:

- tietää torjunta-aineiden ympäristöriskit sekä toimii niin, että tuholaiistorjunnasta ei aiheudu terveysriskejä ihmisille eikä koti- ja luonnonvaraisille eläimille tai muulle ympäristölle

- käsittelee ohjeiden ja määräysten mukaisesti: tyhjät torjunta-ainepakkaukset, ruiskutusjätteet ja myrkkyyensojen jäämät, ruiskutusvälineiden huuhteluvedet, tarvittaessa kuolleet tuhoeläimet
- käsittelee tuholaistorjuntatyössä syntyvät jätteet ja toimii jätehuollon edellyttämällä tavalla

Ympäristöhuoltopalvelut tutkinnon osassa keskeistä on ympäristöhuoltotehtävien tekeminen. Laitoshuoltajalta edellytetään, että hän tietää oman toimintansa ja valintojensa vaikutukset ympäristön ja asiakaskohteen ympäristöhuollon kannalta sekä tuntee ammatillista vastuuta oman toimintansa ympäristövaikutuksista. Hän tuntee keskeiset jätehuoltoon liittyvät lait, säädökset ja ohjeet sekä arvioi asiakaskohteen jätehuoltoon liittyviä asioita niiden pohjalta. Hän toteuttaa jätteiden keräyksen, lajittelun ja kierrätyksen omalla vastuualueellaan. Lisäksi hänen tulee toteuttaa käytännön järjestelyt taloudellisesti ja kestäväen kehityksen periaatetta noudattaen. Käytännön työtehtävissä nämä tulevat esiin mm. seuraavasti:

- tietää jätelain säädökset ja asiakaskohteen sijaintikunnan jätehuoltomääräykset ja noudattaa niitä työssään
- tietää asiakaskohteen jätehuolto- ja kierrätysohjeet ja noudattaa niitä työssään
- tietää eri jätelajit ja huolehtii omalta osaltaan niiden lajittelusta
- kerää, lajittelee ja käsittelee jätteet asianmukaisesti, esim. kerääminen, pakkaaminen, merkitseminen, kuljetus sekä välivarastoinnista ja kierrätyksestä
- huolehtii lajitteluastioiden riittävydestä, merkinnöistä ja puhtaudesta omalla vastuualueellaan
- huolehtii asiakasturvallisuudesta, esimerkiksi tietosuojatun paperin käsittelyssä
- osallistuu tarvittaessa jätehuoltoon liittyvien asioiden dokumentointiin ja raportointiin
- arvioi asiakaskohteen jätehuoltojärjestelmän toimivuutta, esim. lajittelu, lajitteluasiat, välivarastointi, keräysasiat, jätehuoltopiste, tyhjennysvälit sekä tekee tarvittaessa ehdotuksia jätehuoltojärjestelmän kehittämiseksi
- neuvoa ja ohjaa tarvittaessa asiakkaita /työyhteisöä jätehuoltoon liittyvissä asioissa
- vertailee ja löytää erilaisia vaihtoehtoja yksittäisen asiakkaan ympäristöasioiden kehittämiseksi

5 TAUSTA TYÖLLE JA PROSESSIN KUVAUS

5.1 Tausta työlle – opinnäytetyö osana työelämän kehittämistä

Koulutuskeskus Salpaus on saanut opetusministeriöltä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (L631/1998, 1 §) mukaisen *työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän*. Tämä tarkoittaa käytännössä koulutuksen liittymistä entistä tiiviimmin elinkeinon kehittäjäorganisaatioiden ja yritysten väliseen verkostoon. (Koulutuskeskus Salpaus). Koulutuskeskus Salpauksen työelämäyhteistyötä on monenlaista, joista tämä opinnäytetyö liittyy koulutustarpeiden ennakointiin ja määrälliseen suunnitteluun.

Kyselylomake ja sen pilotointi kuuluvat yhtenä osa-alueena ”*Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen*” -hanketta (liite 3). Hanke on työelämäpalvelujen ympäristöosaamista vahvistava viiden eri oppilaitoksen yhteinen kehittämishanke, jota rahoittaa osittain Opetushallitus. Hanketta suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä paikallisten yritysten ja yhteisöjen kanssa. Hankkeen yhtenä tavoitteena on luoda työelämälähtöinen koulutusmalli ympäristöosaamisen vahvistamiseksi työpaikoilla ja oppilaitoksissa. Hankkeen kohderyhminä ovat puu-, ravitsemis- puhdistuspalvelualat.

5.2 Kehittämiskohteen täsmennys ja tavoitteet

Opinnäytetyön ensimmäisenä tavoitteena on tehdä tulevaisuuden osaamistarvetta kartoittava verkkopohjainen kyselylomake, liittyen kestävän kehityksen osaamisen eri alueisiin. Kyselylomake keskittyy selvittämään mitä tietoa ja taitoja ammatissa työskentelevä henkilö tarvitsee tulevaisuudessa, voidakseen toimia erilaisissa työyhteisöissä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Työn toinen tavoite on pilotoida kyselylomaketta työssä oleville laitoshuoltajille Päijät-Hämeen alueella. Opinnäytetyössä selvitän myös kartoituksen tulokset eli työelämän näkemyksen, mitä tulevaisuuden osaamisen tarpeita kestävän kehityksen osa-alueilla on puhdistuspalvelualalla.

Hankkeessa määriteltiin kyselylomakkeen tavoitteeksi, että sen tuli kattaa mahdollisimman paljon kestävän kehitykseen liittyviä osa-alueita ja aiheita, jotta lomakkeen muokkaaminen jatkossa olisi mahdollista eri aloille ja erilaisiin tarkoituksiin. Kysely

toteutettiin Digium -ohjelmistolla, joka on työkalu tiedon keräämiseen ja nopeaan raportointiin, ja toimii suoraan www-selaimessa.

Jatkossa, kesällä 2011, kartoituksen tuloksia hyödynnetään Koulutuskeskus Salpauksessa laitoshuoltajan ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen sisällön muokkaamisessa. Tavoitteena syksyllä 2011 on aloittaa ko. koulutus, jonka painopisteenä on kestävä kehitys läpi koko koulutuksen sekä henkilöstökoulutuksia temalla kestävä kehitys.

5.3 Kehittämistyöprosessi

5.3.1 Kyselylomakkeen työstö

Tarve ja alustava aihe kehittämistyölle syntyi ”*Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen*” –hankkeen kautta syksyllä 2009. Kyselylomakkeen työstö eri versioineen alkoi tammikuussa 2010 ja oli lopullisessa muodossaan paperiversiona toukokuussa.

Koska tarkoituksena oli tuottaa laaja-alainen kyselylomake, aloitin aiheeseen perehtymisen kestävän kehityksen eri osa-alueiden kautta. Tutkin aineistoa koulutuksen, eri viranomaisten ja ammattialojen kestävän kehityksen ja ympäristöasioiden näkökulmista. Tutkimusaineistoa kerätessä käytin lähteinä mm. Suomen ympäristöopisto SYKLI Oy:n www-sivustoja, teosta *Kestävää ammatillista koulutusta – näkökulmia ekologiseen, sosiaaliseen kulttuuriseen ja taloudelliseen kestäväan kehitykseen* (2009), eri alojen tutkinnon perusteita sekä OKKA-säätiön ylläpitämää www-sivustoa *Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi*.

Tutkimusaineiston pohjalta tein aihealueista alustavia kysymyksiä, ja jaottelin kysymykset neljän otsikon alle: taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys. Päädyin lopulta jaottelemaan kyselylomakkeen kolmeen pääotsikkoon. *Ympäristöosaaminen ja kestävä kehitys* otsikon alla keskitytään organisaation ja ammattiin liittyvään osaamiseen. *Ekologinen ja taloudellinen kestävyys* otsikon alla keskitytään erilaisiin toimintoihin arkikäytännöissä, esim. jätehuolto, kuljetukset ja liikenne. *Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys* otsikon alla puolestaan tulee esiin mm. terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät asiat sekä monikulttuurisuus.

Kyselylomake saatiin sähköiseen muotoon elokuussa, toteutettavaksi www-selaimen kautta (liite 4). Kysely avattiin www-selaimeen syyskuussa.

5.3.2 Kartoituksen toteutus

Kyselylomakkeen pilotointi eli ensimmäinen versio lomakkeesta, kohdennettiin puhdistuspalvelualalle ja erityisesti työssä oleville laitoshuoltajille, heidän esimiestensä kautta. Osallistuvilta ei edellytetty syvempää tietämystä aiheeseen, vain uteliaisuutta ja kiinnostusta oman ammatin ympäristöosaamisen kehittämiseen. Osallistua sai yksittäinen työntekijä tai tiimit/ryhmät (esim. eri työpisteet ja osastot), jolloin tulos syntyi osallistujien yhteenvetona.

Alustavasti olin yhteydessä sähköpostitse kymmeneen (10) Päijät-Hämeen alueen yhteistyökumppaniin syyskuussa 2010. Heistä viisi (5) otti haasteen vastaan ja kartoitukset toteutettiin syys-marraskuussa. Kartoitukseen osallistuneet organisaatiot olivat:

- Päijät-Hämeen Koulutus konserni, Kiinteistöpalvelut
- Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymä, Tukipalvelukeskus, Huoltopalvelut
- Orimattilan kaupunki, Ruoka- ja siivouspalvelut
- Heinolan kaupunki, Ruoka- ja siivouspalvelut
- SOL Siivouspalvelut Lahti, Siivous- ja toimitilapalvelut, Vierumäki/ Suomen urheilupuisto

Ennen vastaamista esimiehille ja tarvittaessa osallistujille pidettiin aiheeseen alustus, jossa kerrottiin kyselyn taustatiedot, tarkoitus ja jatkotyöstö. Kyselylomakkeeseen vastaaminen oli mahdollisuus toteuttaa joko www-selaimen kautta tai paperiversiona heti alustuksen jälkeen tai erikseen sovittuna ajankohtana.

Kyselyn linkki (<http://digiumenterprise.com/answer/?sid=520767&chk=S6J99RYS>) avattiin 1.9.2010 ja suljettiin vuodenvaihteessa.

6 PILOTOINNIN TULOKSET

6.1 Kyselyn tulokset

Vastauksia kartoitukseen tuli yhteensä 48 kpl. Oppilaitoksemme Digium -ohjelman pääkäyttäjältä sain käyttööni kolme (3) erilaista raporttia: taulukkoraportti, yhteenvetoraportti ja keskiarvotaulukko, joista kokosin tuloksien yhteenvedot (kuviot 2-19, 24) taulukkolaskenta-ohjelmaa käyttäen.

6.1.1 Otsikkotason yhteenveto

Vastaajien mielestä (liite 5) tulokset jakaantuvat otsikkotasolla, yksittäisiä otsikkoja tarkastellessa, seuraavasti tarvitsen / en tarvitse / en osaa sanoa -kysymysten kesken.

”tarvitsen” -vastaukset

Vastanneiden mukaan laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa ammatissaan eniten työterveyttä ja -turvallisuutta edistäviä toimintatapoja (91%), toiseksi ammattiin liittyvää osaamista (84%) sekä kolmanneksi ympäristöhuollon työturvallisuutta (82%).

”en tarvitse” -vastaukset

Vähiten tarvetta vastaajien mielestä liittyy kuljetuksiin ja liikenteeseen (49%), ravinto, terveys ja ympäristönäkökohtiin liittyvissä asioissa (39%) sekä rakennus ja pihalueiden hoitoon ja ylläpitoon (38%).

”en osaa sanoa” -vastaukset

Vastaajien mukaan eniten *en osaa sanoa* vastauksista esiin nousivat aihealueet: kuljetukset ja liikenne (33%), monikulttuurisuus ja kansainvälisyystyöpaikalla (22%) ja ravinto, terveys ja ympäristönäkökohdat (22%). Kun taas vähiten vastaajien mukaan nousi aihealueet: työterveyttä ja -turvallisuutta edistäviä toimintatavat (2%), energia ja vesi (6%) sekä terveelliset elämän tavat (9%).

6.1.2 Kysymystason yhteenveto

Vastaajien mielestä (kuviot 2-18) tulokset jakaantuvat kysymystasolla, yksittäisiä kysymyksiä tarkasteltaessa, seuraavasti tarvitsen / en tarvitse / en osaa sanoa - kysymysten kesken.

”tarvitsen” -vastaukset

Vastanneiden mukaan laitoshuoltaja tarvitsee ammatissaan tulevaisuudessa eniten tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta ja toisen kunnioittamista työpaikalla (94%), työkyvyn ylläpitoon ja työssä jaksamiseen (94%) sekä koneiden ja laitteiden oikea käyttöön ja huoltoon (94%) liittyviä asioita.

”en tarvitse” -vastaukset

Osaamisen tarvetta vastaajien mielestä on vähiten osa-alueilla: piha-alueen liikennejärjestelyjen parantaminen (52%), logistiikka ja kuljetusten ympäristövaikutukset (52%), rakennus ja piha-alueiden hoito ja ylläpito (49%).

”en osaa sanoa” -vastaukset

Vastaajien mukaan eniten esiin nousivat aihealueista: erityisryhmien työllistäminen ja ohjaus (37%), eettisten tuotantotapojen ja raaka-aineiden tuntemus (36%), sekä tuotteiden ekologinen selkäreppu ja elinkaari (34%). Vastaajien mukaan vähiten ”en osaa sanoa” -vastauksia nousi esiin aihealueista: sosiaaliset taidot arjessa: vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, tavat ja käyttäytyminen (0%), tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja toisen kunnioittaminen työpaikalla (0%), turvallisuusohjeiden läpikäynti: paloturvallisuus, tapaturmat ja vaaratilanteet (0%).

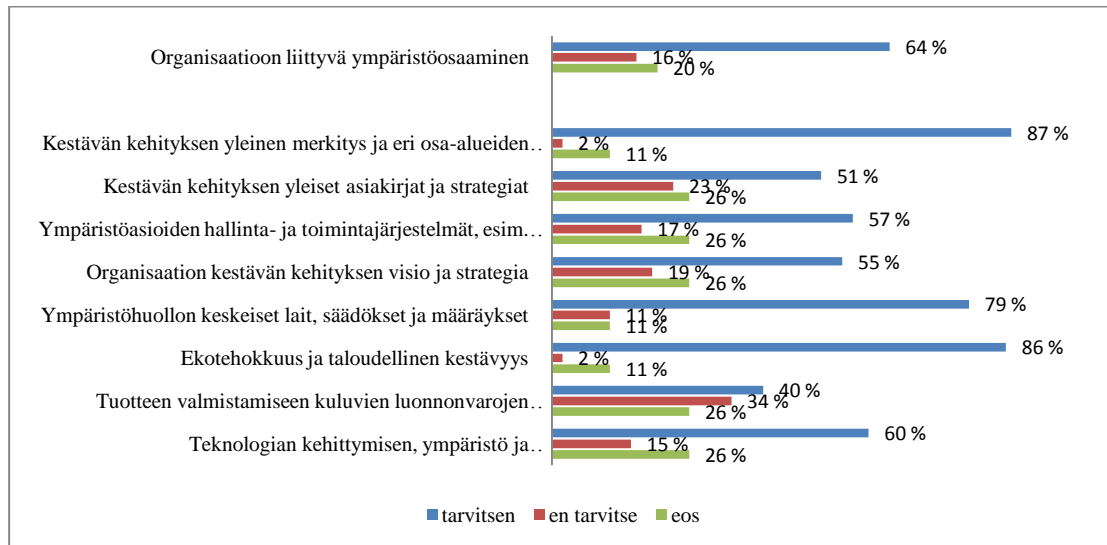
6.2 Osa-alueiden yhteenveto pääotsikoittain

6.2.1 Ympäristöosaaminen ja kestäväkehitys

Organisaatioon liittyvän ympäristöosaamisen tulokset on esitetty kuviossa 2. Tulokista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tulevaisuudessa tarvitsee yleistä tietämystä kestävästä kehityksestä ja sen ymmärtämisestä, mutta ei niinkään ole tekemisissä yleisten asiakirjojen tai strategioiden kanssa. Taloudellinen kestävyys tulee

esiin päivittäisissä työtehtävissä, samoin ympäristöhuoltoon liittyvät säädökset, joten nämä osa-alueet ovat vastanneiden mukaan myös tärkeitä.

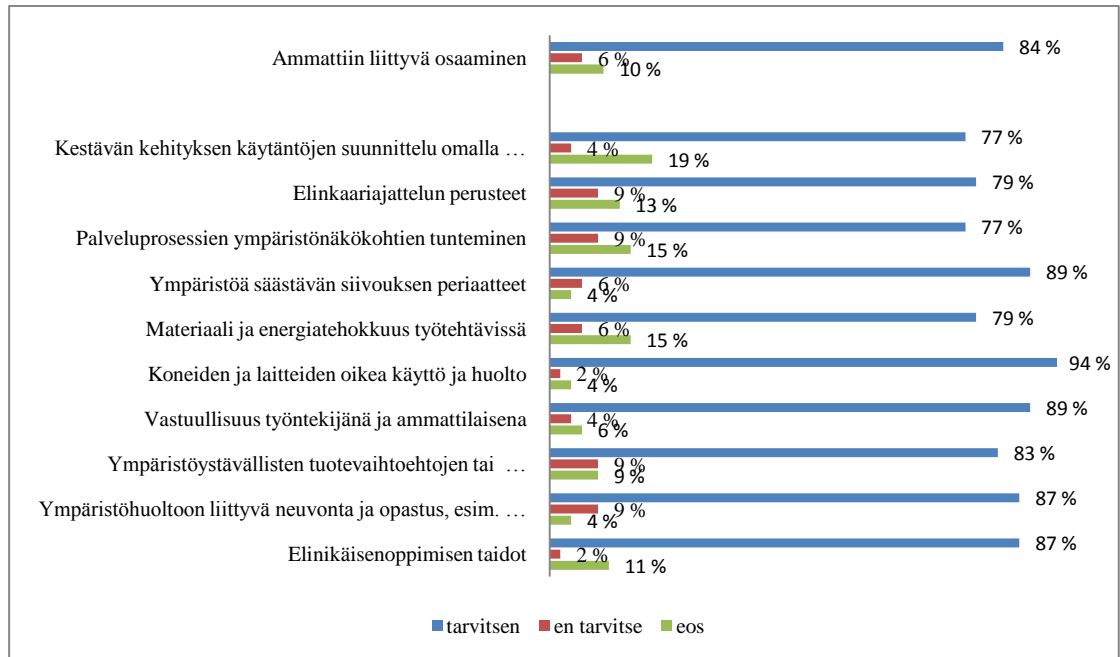
Vastanneiden mukaan osaamista tarvitaan eniten kestävän kehityksen yleisen merkityksen ja eri osa-alueiden sisällön ymmärtämiseen sekä ekotehokkuuden ja taloudellisen kestävyuden osalta.

KUVIO 2. Organisaatioon liittyvä ympäristöosaaminen, tulokset

Vähiten osaamista vastaajat kokevat tarvitsevansa tuotteen valmistamiseen kuluvien luonnonvarojen kulutuksen osalta sekä kestävän kehityksen yleisten asiakirjojen ja strategioiden osalta.

Ammattiin liittyvä osaamisen tulokset on esitetty kuviossa 3. Tuloksista voidaan päätellä, että ammattiin liittyvä osaaminen koetaan vastaajien mukaan yhdeksi tärkeimmäksi kaikista osa-alueista. Tuloksessa näkyy selvästi *tarvitsen* -vastausten jakautuma, suhteessa muihin vastausvaihtoehtojen jakautumaan. Työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa eniten vastaajien mielestä koneiden ja laitteiden oikeaa käyttöön ja huoltoon liittyvää osaamista. Tämä selittyy ammatissa tarvittavien koneiden ja laitteiden yleistymisestä alalla, niin ylläpito- kuin perussiivouksessa.

KUVIO 3. Ammattiin liittyvä osaaminen, tulokset

En tarvitse ja *en osaa sanoa* -vastausten suhde toisiinsa on melko tasainen. Vastauksista voi päätellä, että kestävän kehityksen käytännön suunnitteluun omalla työpaikalla ja palveluprosessien ympäristönäkökohtien tuntemiseen ei koeta suurta tarvetta.

6.2.2 Ekologinen ja taloudellinen kestävyys

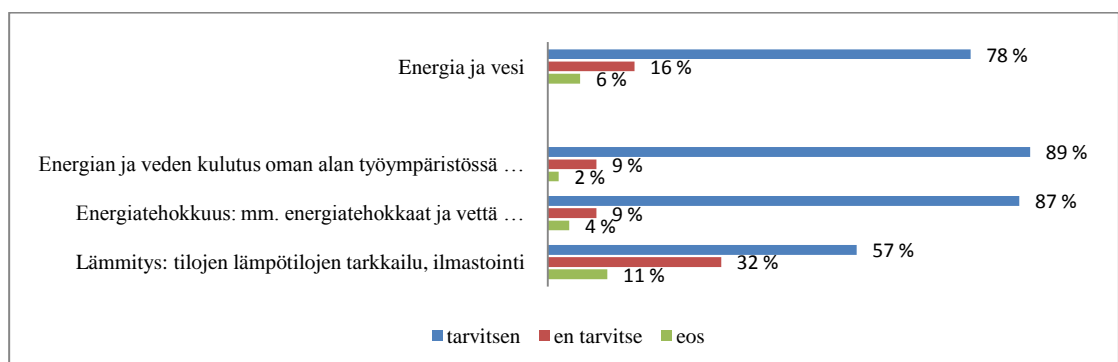
Ympäristövastuulliset toimintatavat arkikäytännössä tulokset on esitetty kuviossa 4. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista ympäristöä säästävien työmenetelmien hallintaan ja kehittämiseen sekä ekologisesti kestävien materiaalien ja raaka-aineiden käyttöön. Tämä onkin luonnollista kun ottaa huomioon, että puhdistuspalveluala on jatkuvasti kehittyvä ala ja uusia siivouskoneita, -aineita ja -välineitä kehitetään jatkuvasti. Myös pintamateriaalien kehittyminen näkyy erilaisten työmenetelmien osaamisen hallinnassa.

KUVIO 4. Ympäristövastuulliset toimintatavat arkikäytännössä, tulokset

Vähiten tarvetta osaamiselle on vastaajien mukaan kolmen osa-alueen osalla: ekologisen ja taloudellisen kestävyuden yhteys, pintamateriaalien ympäristövaikutukset sekä ympäristömuutosten ja ihmisen toiminnan vaikutusten tarkastelu. Tästä voi päätellä, että osaamisen tarve keskittyy tekemiseen ja toimimiseen ammatissa, ei niinkään erilaisten vaikutusten ymmärtämiseen ja tarkasteluun.

Energian ja veden tulokset on esitetty kuviossa 5. Tärkeäksi osaamisen alueeksi vastaajien mukaan on noussut energian ja veden kulutus oman alan työtehtävissä sekä energiatehokkuus. Veden käyttö siivouksessa on oleellinen osa ammattitaitoa, jolloin eri siivousmenetelmien soveltaminen suhteessa likaan määrittelee veden käyttöä.

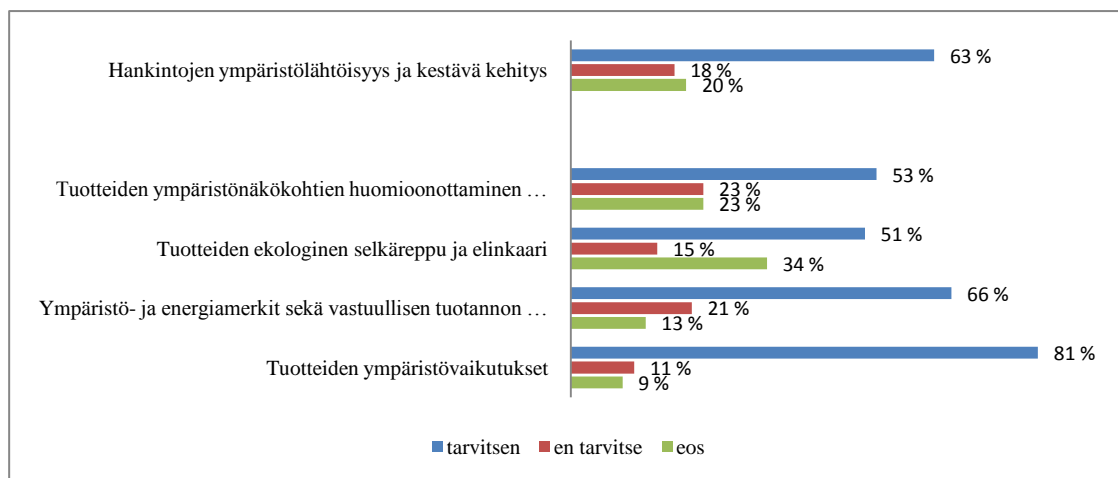

KUVIO 5. Energia ja vesi

Vastaajien mukaan lämmitystä ja siihen liittyvää tarkkailua ei koettu omassa työssä pääasiallisena osaamisen kohteena. Sisäilman laatuun on kiinnitetty nykyään paljon huomiota ja yhtenä osana siinä on myös siivous. Yksin siivouksella ei si-

säilman laatua voida parantaa vaan ilmastoinnilla on oma osuutensa laatutekijänä. Vastauksista voidaan päätellä, että vastaajat eivät koe pääsevänsä vaikuttamaan työssään lämmitykseen, lämpötiloihin ja ilmastointiin, vaan ne ovat toisen ammattiryhmän osaamisen tarpeita.

Hankintojen ympäristölähtöisyys ja kestävän kulutuksen tulokset ovat nähtävissä kuviossa 6. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten tietoa tuotteiden ympäristövaikutuksista. Tämä johtunee siitä, että ala tuottaa palvelua eikä varsinaista tuotetta.

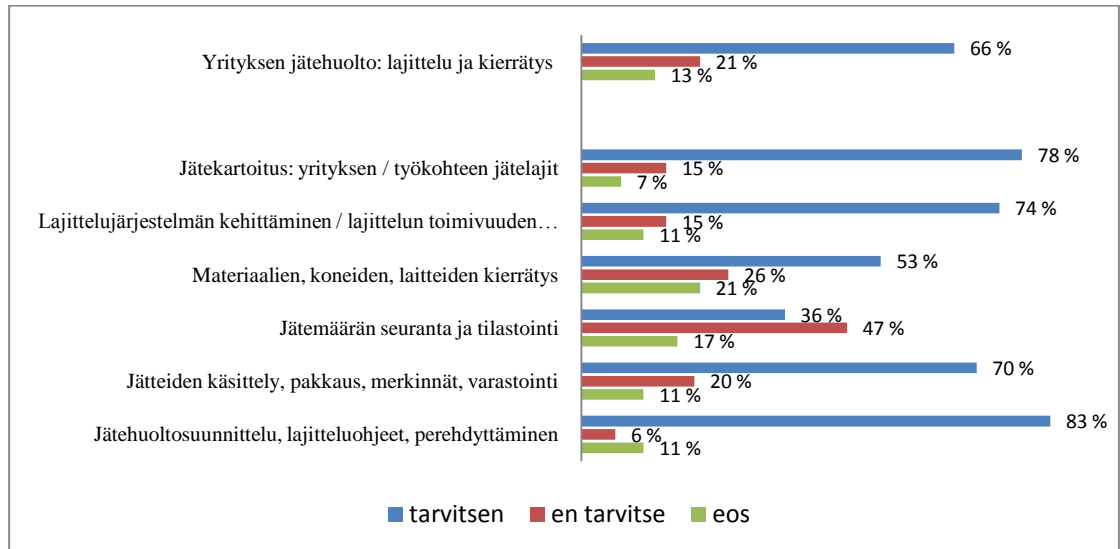

KUVIO 6. Hankintojen ympäristölähtöisyys ja kestävä kulutus

Tuloksia tarkasteltaessa tuotteiden ekologinen selkäreppu ja elinkaari sekä tuotteiden ympäristönäkökohtien huomioimien ei ole tunnettuja termejä tai niitä ei käytetä puhdistuspalvelualalla kovinkaan usein. Tuotteiden hankinnoissa ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen osaltaan ei luo tarvetta osaamiselle, mutta toisaalta vastaajat eivät myöskään osaa sanoa tarvitaanko osaamista vai ei. Tästä voidaan päätellä, että laitoshuoltajilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa omassa työssään hankintoihin, niitä suunniteltaessa tai tehdessä.

Yrityksen jätehuoltoon: lajitteluun ja kierrätykseen liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 7. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten lajittelun käytännön toimiin liittyvää osaamista: jätekartoitusta, jätehuollon suunnittelua, jätelajien tuntemista, lajitteluohjeita ja perehdyttämistä. Tä-

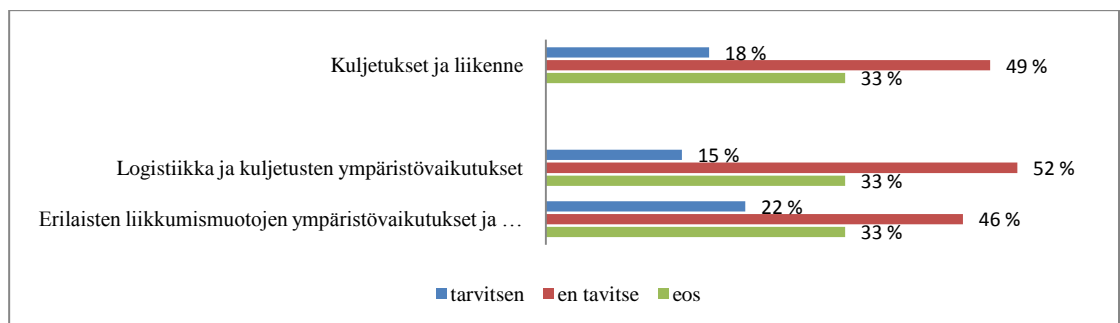
mä onkin tavallaan luonnollista, sillä laitoshuoltajan työnkuvaan kuuluu yhtenä suurena kokonaisuutena jäte, jätehuolto ja jätteiden lajittelu.

KUVIO 7. Yrityksen jätehuolto: lajittelu ja kierrätys

Vastaajista suurin osa on vastannut, ettei jättemäärän seurantaan ja tilastointiin ole osaamisen tarvetta tulevaisuudessa tai ei osaa sanoa onko tarvetta. Samanlaisia tuloksia on myös materiaalien, koneiden ja laitteiden kierrätyksen kohdalla.

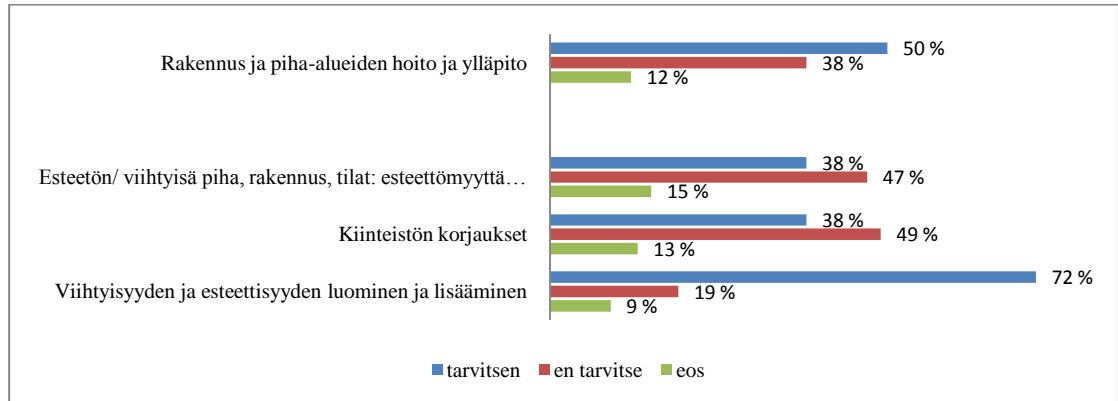
Kuljetuksiin ja liikenteeseen liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 8. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja ei koe tarvitsevansa tai ei osaa sanoa tarpeita tältä osa-alueelta.

KUVIO 8. Kuljetukset ja liikenne

En osaa sanoa vastauksien jakauma, 33% vastaajista, osoittaa että kuljetukseen ja logistiikkaan liittyvät asiat eivät ole laitoshuoltajan arkeen kuuluvia toimintoja.

Rakennus ja piha-alueiden hoito ja ylläpitoon liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 9. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten viihtyisyyden ja esteettisyyden luomiseen ja lisäämiseen. Tuloksista voisi päätellä, että vastaajat ovat tässä kohdin tarkoittaneet sisätilojen viihtyisyyttä ja esteettisyyttä. Tämä onkin tärkeä osa-alue, sillä onhan siivouksen yksi tavoite viihtyisyyden lisääminen.

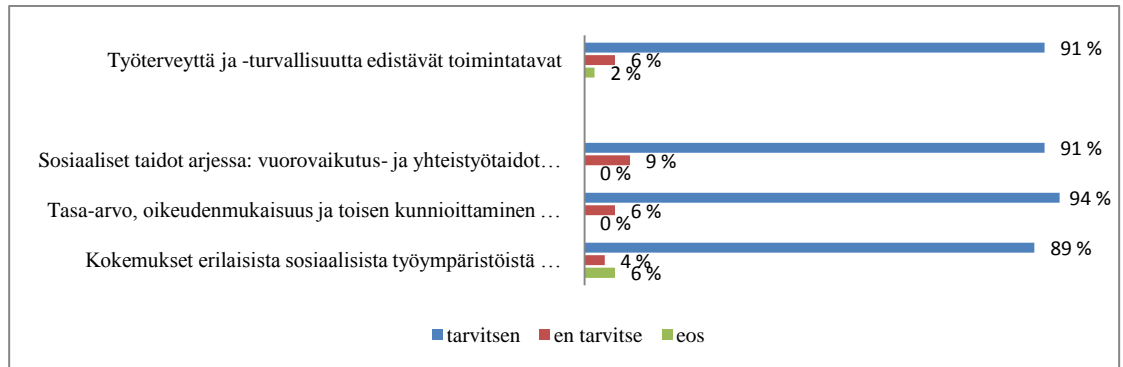

KUVIO 9. Rakennus ja piha-alueiden hoito ja ylläpito

Tuloksista on pääteltävissä, että rakennusten ja kiinteistöjen huolto ei kuulu laitoshuoltajien normaaliin toimenkuvaan, vaan se on toisen ammattiryhmän toimialuetta. Tällä selittynee vastaajien suuri *en tarvitse* -vastausten määrä.

6.2.3 Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Työterveyttä ja -turvallisuutta edistävät toimintatavat liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 10. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten tätä osa-aluetta. Työterveys ja turvallisuus koetaan työn luonteen vuoksi yhdeksi tärkeimmistä osa-alueista, onhan työ fyysisesti raskasta ja tehdään vaihtelevissa työympäristöissä.

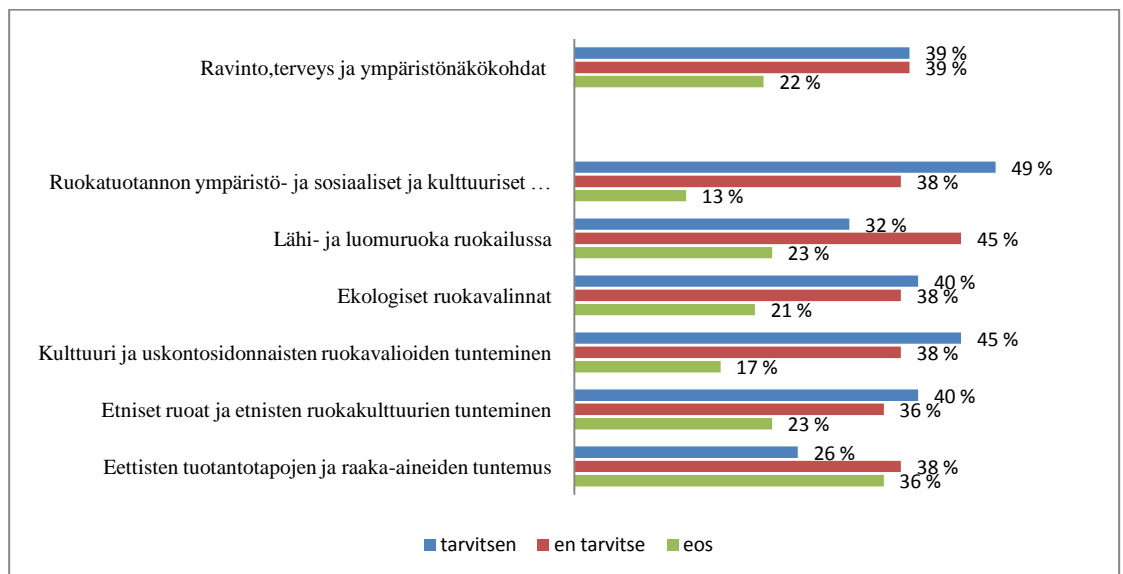

KUVIO 10. Työterveyttä ja -turvallisuutta edistävät toimintatavat

Tuloksista voidaan myös päätellä, että kokemukset erilaisista sosiaalisista työympäristöistä, erilaisten kulttuurien tai erityisryhmien kohtaamisista ei ole vielä Päijät-Hämeen alueella suuresti esillä. Eri kulttuurien kohtaaminen työelämässä on lisääntynyt niin asiakkaiden kuin työyhteisön jäsenienkin keskuudessa viime vuosina, kun asiakkaiksi ja sitä myöten myös puhdistuspalvelualalle on tullut eri kulttuuritaustaisia henkilöitä.

Ravinto, terveys ja ympäristönäkökohdat liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 11.

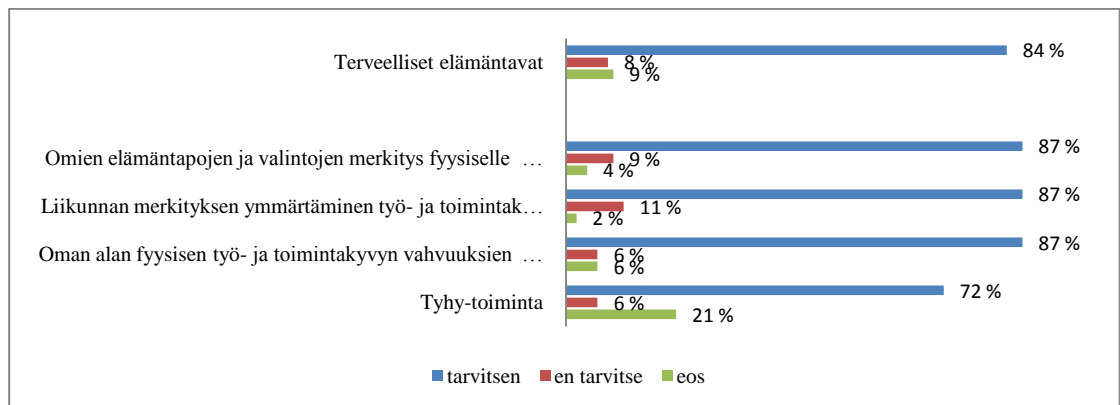
Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee ja ei tarvitse -vastauksia on suunnilleen yhtä paljon. Tulosten perusteella tulevaisuudessa osaamista eniten tarvitaan ruokatuotannon erilaisten vaikutusten tuntemisen lisäämiseen.

KUVIO 11. Ravinto, terveys ja ympäristönäkökohdat

Vastauksista voidaan päätellä, ettei ekologinen, eettinen ja etninen tietous ole tarpeellista laitoshuoltajan työssä. Tämä voi selittyä sillä, että laitoshuoltajan työnkuvaan kuuluu vain osassa työkohteita esim. ateriapalveluja, joihin nämä yllämainitut liittyvät. Myös en osaa sanoa –vastausten suuri määrä kuvastaa tätä tilannetta.

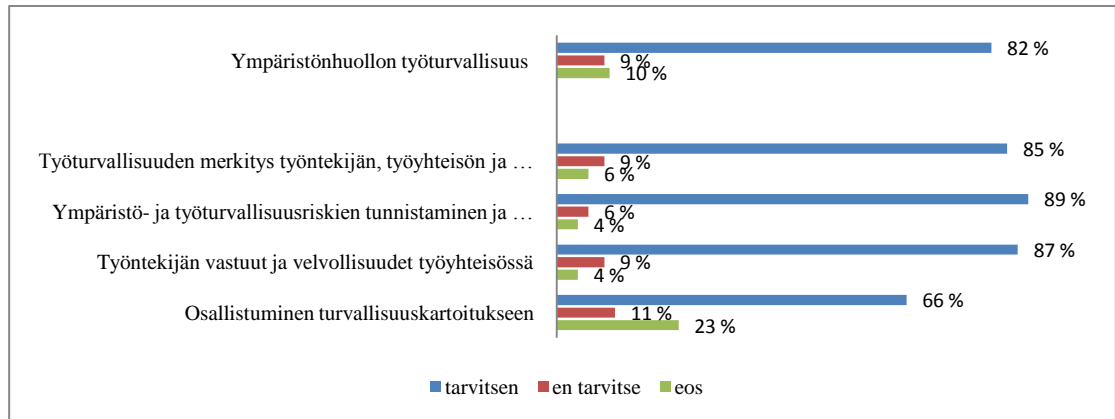
Terveellisiin elämän tapoihin liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 12. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista suunnilleen yhtä paljon kaikilta terveelliset elämän tapoihin liittyvissä alueissa.

KUVIO 12. Terveelliset elämän tavat

Tyhy-toimintaan, eli työhyvinvointia ylläpitävään toimintaan, vastaajat eivät osanneet sanoa tavitaanko sitä tulevaisuudessa vai ei. Sana tyhy on voinut osaltaan olla tuntematon käsite, jolloin se näkyy tuloksissa.

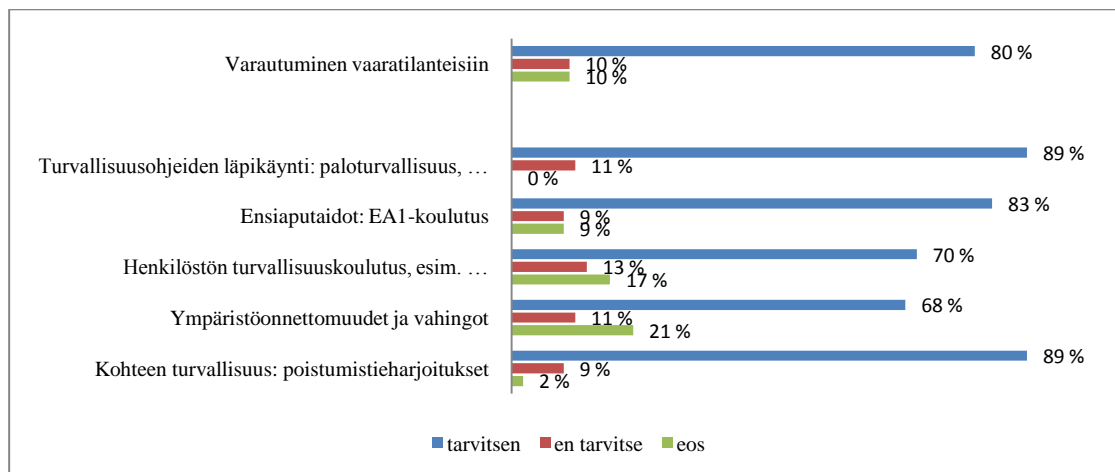
Ympäristöhuollon työturvallisuus liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 13. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten ympäristö- ja työturvallisuusriskien tunnistamiseen ja torjumiseen. Tämä on selitettävissä työn luonteen kautta. Työssä sähkö, vesi ja vaaralliset työolosuhteet korostuvat joissakin työtehtävissä, jolloin ennaltaehkäisevään toimintaan halutaan mukaan ja näin saada työolosuhteet mahdollisimman turvallisiksi.

KUVIO 13. Ympäristöhuollon työturvallisuus

Osallistuminen turvallisuuskartoitukseen on laitoshuoltajan työssä ilmeisestikin harvinaista tai käsite ei ole tiedossa, koska en osaa sanoa vastausten määrä on suhteessa korkeampi kuin muissa.

Varautuminen vaaratilanteisiin liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 14. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten turvallisuusohjeiden läpikäyntiä sekä kohteen poistumistieharjoituksia.

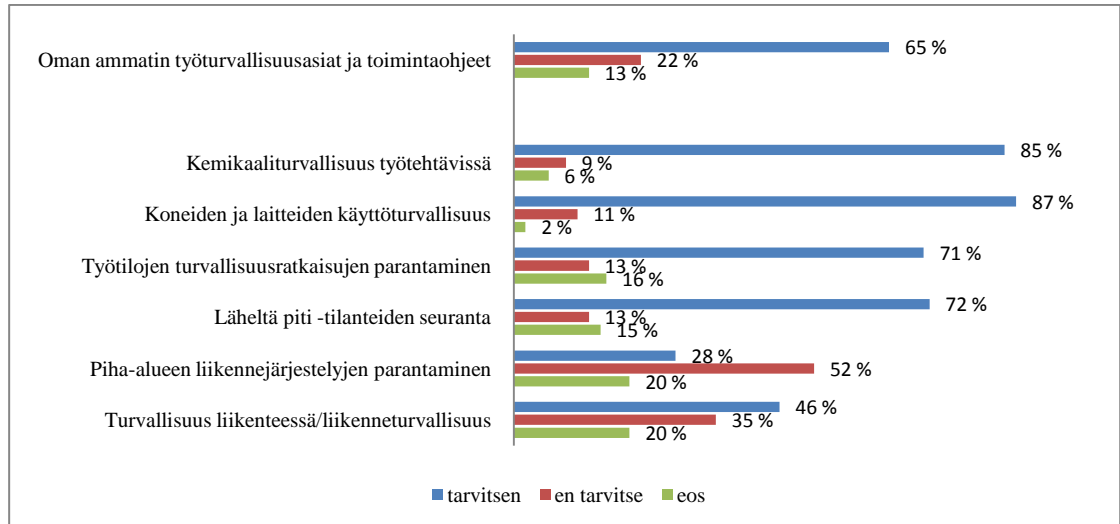

KUVIO 14. Varautuminen vaaratilanteisiin

Yleisesti varautuminen vaaratilanteisiin koetaan vastaajien mukaan osaamisen kannalta tärkeäksi, vain ympäristöönnettomuudet poikkeavat linjasta.

Oman ammatin työturvallisuusasiat ja toimintaohjeet liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 15. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten koneiden ja laitteiden käyttöturvallisuuteen ja kemikaali-

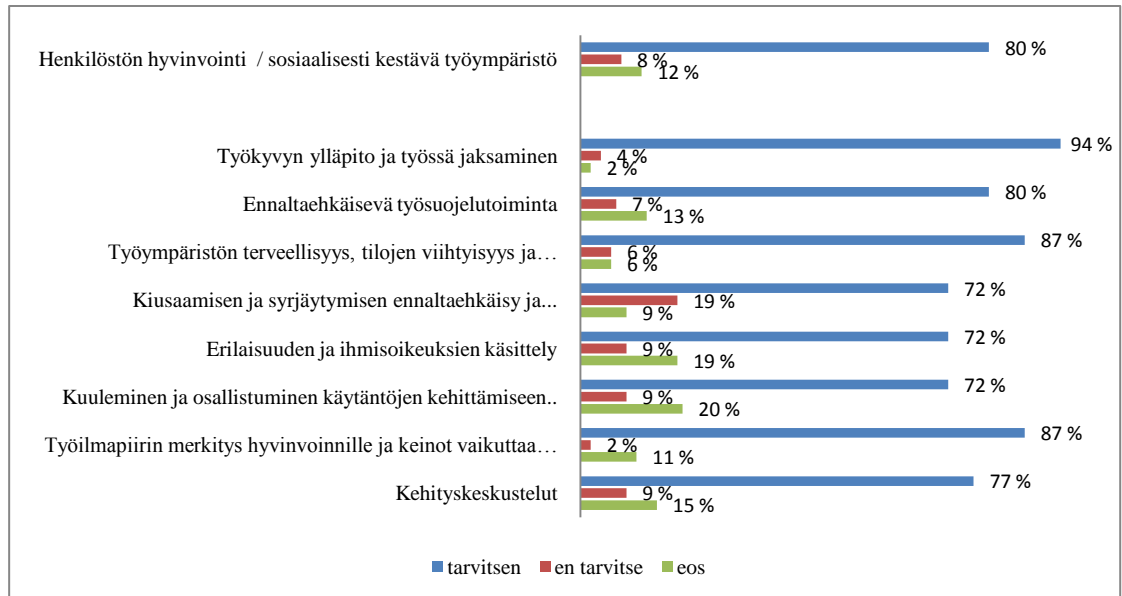
turvallisuuteen. Nämä osa-alueet ovat laitoshuoltajan arkipäivää ja kuuluvat työkokonaisuuksiin tiiviisti. Työssä ollaan päivittäin tekemisissä erilaisten kemikaalien sekä koneiden ja laitteiden kanssa.

KUVIO 15. Oman ammatin työturvallisuusasiat ja toimintaohjeet

Eniten hajontaa tuli liikenneturvallisuuden osalta. Tuloksista voidaan päätellä että vastaajat eivät ole olleet varmoja tämän aiheen liittymisestä omaan työhön. Toisaalta laajemmin ajateltuna työmatka kuuluu tähän alueeseen ja siten koskettaa kaikkia työntekijöitä.

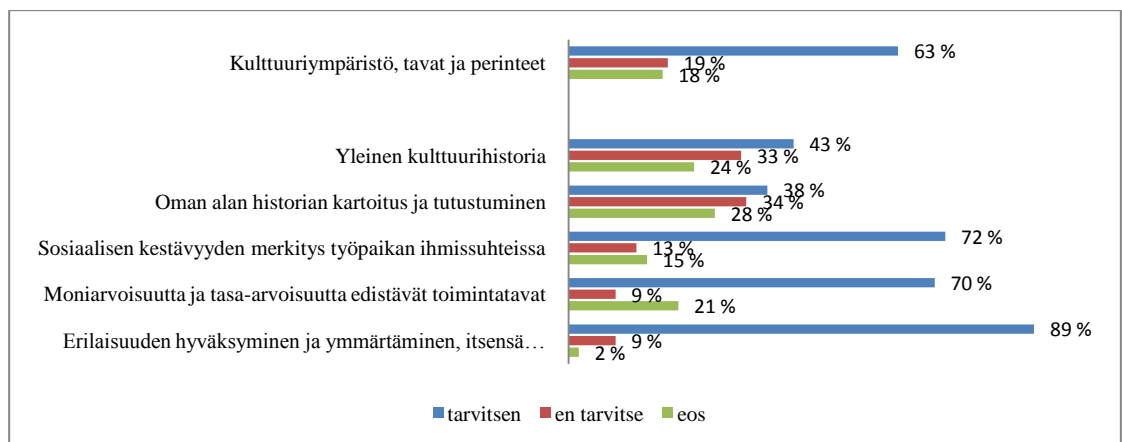
Henkilöstön hyvinvointi /sosiaalisesti kestävä työympäristön liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 16. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten työkyvyn ylläpitoon ja työssä jaksamiseen. Siivoustyö on fyysisesti raskasta, vaikkakin työ on koneellistunut. Tärkeänä vastaajat pitivät myös työympäristön terveellisyyteen ja työilmapiirin merkitykseen vaikuttavia asioita.

KUVIO 16. Henkilöstön hyvinvointi /sosiaalisesti kestävä työympäristö

Tuloksista selviää, että kehityskeskustelut, ihmisoikeudet ja vaikutusmahdollisuudet käytäntöjen kehittämiseen ovat vastaajien mukaan osaamisen tarpeista hieman oudompia eli niissä en osaa sanoa vastauksia tuli eniten.

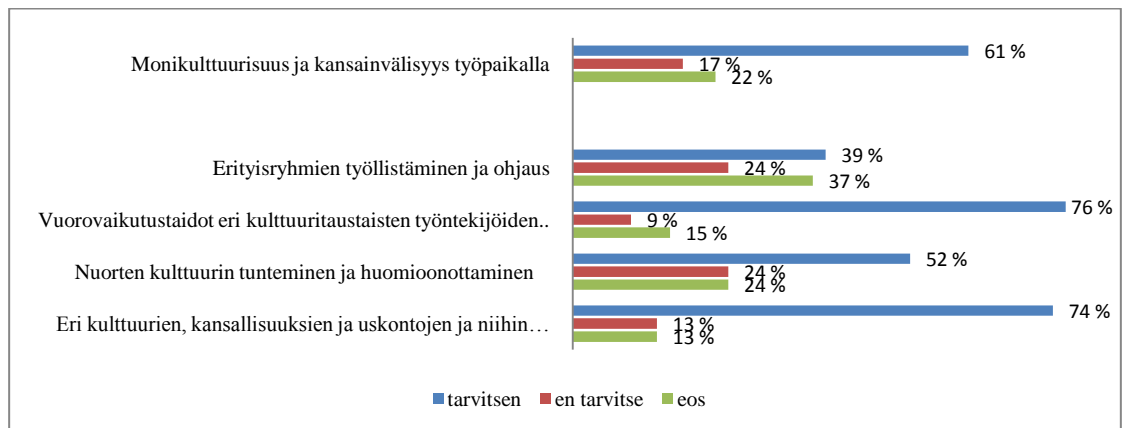
Kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 17. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten erilaisuuden hyväksymiseen ja ymmärtämiseen sekä itsensä ja muiden arvoistamiseen. Tämä osa-alue on työyhteisössä tulevaisuudessa varmaankin yksi haasteellisimmista ja siihen on myös koulutuksessa jo aloitettu painostamaan.

KUVIO 17. Kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet

Vastaajat eivät kokeneet tarvitsevansa tulevaisuudessa työssään juuri lainkaan oman alan historian tuntemista eivätkä yleistä kulttuurihistoriaa. Tämä voi selittyä sillä, ettei alan historiasta ole paljon lähteitä eikä sitä korosteta koulutuksessaan.

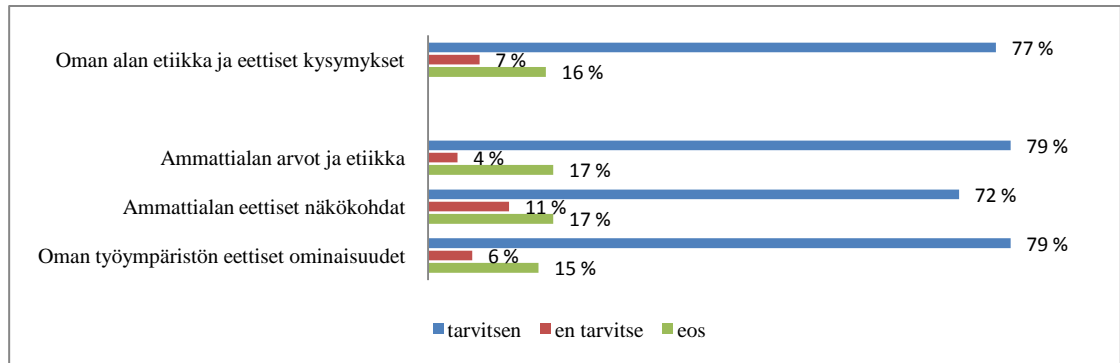
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys työpaikalla liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 18. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista eniten vuorovaikutustaitoja sekä eri kulttuurien huomioonottamista palvelutilanteissa. Monikulttuurisuus on lisääntymässä myös puhdistuspalvelualalla, niin työtehtävien kuin asiakkaiden ja henkilökunnan myötävaikutuksesta. Tämä luo tarvetta uusien asioiden hallintaan.

KUVIO 18. Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys työpaikalla

Tuloksissa on myös nähtävissä, *en osaa sanoa* -vastausten määrästä, että monikulttuurisuus ja nuorten kulttuurien merkitys ei ole kaikille vastaajille aivan selkeä asia. Puhdistuspalvelualan ei ole vetovoimaisuudessaan kärki aloja ja nuoria ei ole vielä saatu juurikaan alalle.

Oman alan etikka ja eettiset kysymykseen liittyvät tulokset on esitetty kuviossa 19. Tuloksista voidaan päätellä, että työssään laitoshuoltaja tarvitsee tulevaisuudessa osaamista kaikilta osa-alueilta suunnilleen yhtä paljon.

KUVIO 19. Oman alan etiikka ja eettiset kysymykset

Alalla ei ole yhteisesti määriteltyjä arvoja eikä etiikkaa, vaan usein ne tulevat esiin oheispalvelujen kautta. Tästä syystä tuloksissa saattaa olla *en osaa sanoa* –vastauksia suhteessa enemmän kuin *en tarvitse* –vastauksia.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni on ollut kokonaisuudessaan pitkä prosessi, mutta pääsin kuin pääsinkin tavoitteisiin. Sain koostettua kyselylomakkeen ja pilotoitua sen avulla laitoshuoltajien osaamisen tarpeita kestävä kehityksen osalta tulevaisuutta ajatellen. Piilotavoitteena oli myös herättää vastaaja ajattelemaan kestävä kehityksen kokonaisuutta sekä saada huomioimaan ympäristöosaamisen laajuus ammatillisesta näkökulmasta. Tämän tavoitteen saavutin myös, sillä vastaajat ja työnjohto jäivät pohtimaan kyselyn jälkeen miten laajasta asiasta oli todellisuudessa kyse, ei siis vain jätteistä ja niiden lajittelusta.

Kyselylomaketta on jo muokattu ja käytetty eri tilanteisiin ja tarpeisiin sopivaksi Koulutuskeskus Salpauksen eri aloilla. Oma osuuteni jatkuu vielä, sillä tulosten perusteella on tarkoitus kehittää puhdistuspalvelualan / laitoshuoltajan ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä alan henkilöstökoulutusta niin, että ympäristöasioiden yleistietoa ja alakohtaista osaamista integroidaan ko. koulutukseen systemaattisesti. Tässä yhteydessä työelämä ja yhteistyökumppanit astuvat toimintaan mukaan. Heidän kanssaan suunnitellaan oppimis- ja työkokonaisuuksia niin, että niiden pääpainona on kestävä kehitys. Kestävä kehityksen mukaisen työotteen omaksuminen on koko organisaation vastuulla ja jokaisen työntekijän panos on tärkeä. Se vaatii elinikäistä oppimista sekä positiivista asennoitumista ja hieman luovuuttakin.

Tuloksia tarkasteltaessa päädyin samantapaisiin havaintoihin, kuin Piispa (2010, 19) opinnäytetyössään. Hän kuvaa opinnäytetyön tuloksissa, että ekologinen ja taloudellinen kestävä kehitys ovat paremmin tunnettuja kuin sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys. Hänen tutkimuksensa vastaajista lähes puolet eivät tunteneet näitä kahta viimeksi mainittua lainkaan.

Tämän työn tuloksissa on yleisesti nähtävissä, mitkä alueet vastaajat ovat kokeneet työssään tärkeäksi. Kun ”tarvitsen” vastausten prosentuaalinen osuus oli suuri, oli ”en osaa sanoa” vastausten prosentuaalinen osuus vastaavasti pieni. Kun tarkastelee ”en tarvitse” vastauksia, ilmenee että ”en osaa sanoa” vastaukset ovat likipitään yhteneväiset prosentuaalisesti. Poikkeuksen tekee Ravinto, terveys ja ympäristönäkökohdat -otsikko, jossa ”tarvitsen” ja ”en tarvitse” ovat yhtä suuret. Laitoshuoltaja tarvitsee ammatissaan monen eri ammattikunnan yhteistyötä, ja ehkä siksi myös tulevaisuuden tarpeiksi nousivatkin hyvät sosiaaliset taidot, oman ammatin hallinnan ja jaksamisen lisäksi.

Tuloksia pidän luotettavana ja tarkoitukseen sopivina, olihan vastaajia 48 henkilöä. Tarkoituksena ei ollut, että kaikki ko. organisaatioiden työntekijät vastaisivat, vaan ne henkilöt, jotka ovat ympäristöasenteiltaan positiivisia ja kiinnostuneita kehittämään omaa ammatiaan. Kyselyyn vastaaminen www-selaimen kautta onnistui, sillä yhtään vastausta ei tullut paperiversiona. Kyselyyn vastaaminen herätti vastaajissa kestävä kehityksen laajuuden havaitsemista ja puhututti myös jälkepäin. Tuloksien analysoinnin perusteella tavoitteet saadaan toteutumaan eli uusia koulutustuotteita päästään suunnittelemaan jo syksyllä toteutettavaksi.

Mikäli aloittaisin alusta tämän työn, tekisin muutamia asioita toisin. Kyselylomakkeen otsikointia voisi vielä tarkentaa sekä taustatietoja täsmentää, jolloin raporttien tulostus onnistuisi paremmin. Nyt hankaluutta oli mm. Digium -ohjelman käytössä, sillä käyttäjäoikeuksia oli vain muutamalla henkilöllä enkä itse kuulu niihin. En myöskään osannut pyytää oikeanlaista raporttia, jolloin jouduin työstämään ehkä turhaankin erilaisia kaavioita ja taulukoita, samalla myös virhemarginaali kasvaa. Ohjelmasta tulleissa raporteissa oli joitakin virheitä, jotka viestitin eteenpäin asian korjaamiseksi. Virheitä oli joissakin taulukoissa, mm. prosenttilukujen yhteenlaskettu summa ylitti sata prosenttia. Koska kyselylomake oli tarkoituksella laaja, seuraavaan kyselyyn supistaisin ja kohdentaisin kysymykset tarkemmin. Muokkaisin ne alakohtaiseksi, jolloin tulokset olisivat tarkempia. Seuraa-

vaksi onkin hyvä tutkia, miten kehitellyt opintokokonaisuudet ja henkilöstökoulutukset ovat lisänneet kestävästä kehityksen tietoutta ja kestävästä työotteesta hallintaa.

Oma oppiminen lisääntyi, niin teorian tasolla kuin tietämys Päijät-Hämeen alueen kestävästä kehityksen vahvuuksien osalta. Vaikeinta on ehkä saada tämä kaikki tietämys tai edes osa, arkikäytännöiksi tekemisen tasolle. Innostus asiaan vei joskus mennessään ja rajauksen kanssa oli vaikeuksia. Prosessin eteneminen oli hetkittäin hidasta, välillä oli motivaatio hukassa, ei niinkään asian suhteen vaan opinnäytetyön raportoinnin kanssa. Kartoitukseen käytettävän kyselylomakkeen teko oli haastavaa, mutta antoisaa. Itsekin tuli havaittua miten paljon läpileikkausta on ja tarvitaan ammatin sisällä, kun sitä tarkastellaan kestävästä kehityksen kaikkien neljän ulottuvuuden kautta.

Lopuksi ehkä lähinnä itselleni osuva ja haasteita luova lause Hämeenajan (mts. s. 4) kirjoittamana: ”Jotta ympäristöosaamisesta tulisi osa perustaitoja ja ammattiosaamista, tulee ympäristöasiat ottaa huomioon kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa päiväkoista ammatilliseen koulutukseen ja yliopisto-koulutukseen saakka. Tämä asettaa suuren haasteen koulutusjärjestelmälle ja erityisesti opettajien osaamiselle. Heiltä vaaditaan sekä alakohtaista tietämystä että laaja-alaista ympäristökysymysten ymmärtämistä.”

Työ on tehty ja tästä on hyvä jatkaa kohti seuraavaa askelta eli analysoida tarkemmin tuloksia sekä suunnitella opetussuunnitelma siten, että kestävä kehitys kulkee aidosti esillä koko laitoshuoltajan ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen.

8 LÄHTEET

Aikuiskoulutusopas 2011. Syksyllä 2011 alkavat opinnot. Opetushallitus. PDF-dokumentti. <http://www02.oph.fi/koulutusoppaat/Aikuiskoulutusopas.pdf>. Ei päivitystietoja. Luettu 13.3.2011.

Ammattinetti. 2008. Työ- ja elinkeinotoimisto. WWW-dokumentti. <http://www.ammattinetti.fi/web/guest/alat>. Ei päivitystietoa. Luettu 3.5.2011.

Cantell, Hannele (toim.). 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. PS-Kustannus. Juva: WS Bookwell Oy.

Hakala, Satu. 2007. Siivousalan ympäristöopas. Suomen Siivousteknisen liiton julkaisuja 2:6. Mikkeli: AO-Paino.

Heiskanen Eva (toim.). 2004. Ympäristö ja liiketoiminta. Arkiset käytännöt ja kriittiset kysymykset. Gaudeamus Kirja. Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd.

Hämeenoja, Eeva. 2008. Ympäristöalan täydennyskoulutustarpeet. Suomen ympäristöopisto SYKLI. PDF-dokumentti. http://www.smts.fi/mpol2008/index_tiedostot/Esitelmat/es096.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 27.7.2010.

Kestävän kehityksen tila Lahdessa 2009. Aalborgin sitoumusten peruskartoitus. Lahti: M&P Paino Oy. Saatavana myös PDF-dokumenttina: <http://www.lahti.fi/suomi/aalborg>.

Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksenstrategia ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2006-2014. 2006. Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjao-
stot. Helsinki: Edita Prima Oy. WWW-julkaisu. www.edu.fi/julkaisut. Ei päivitystietoa. Luettu 24.4.2011.

Koulutuskeskus Salpaus. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä. Yrityksen WWW-sivut. <http://www.salpaus.fi/yritykset/kumppanuus/>. Ei päivitystietoa. Luettu 24.4.2011.

Kunta-alan eläkepoistuma 2010–2030. 2009. Kuntien eläkevakuutuksen raportteja 2/2009. Kuntien eläkevakuutus. Helsinki. WWW-julkaisu. <http://www.keva.fi/fi/julkaisut/Sivut/tilastojulkaisut.aspx>. Päivitetty 15.4.2011. Luettu 3.5.2011.

Kärppä, Jorma, Laurila Tiina ja Lundgren Kati. 2009. Kestävää ammatillista koulutusta – näkökulmia ekologiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen kestävään kehitykseen. Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy. Saatavana myös PDF-dokumenttina: http://www.oph.fi/julkaisut/2009/kestavaa_ammattillista_koulutusta

Lahden alueen kilpailukyky- ja elinkeinostrategia 2009–2015. 2009. Lahden alueen kehittämissyhtiö - LAKES. PDF-dokumentti.

http://www.lahdenseutu.net/fi/yritysymparisto/tutustu_strategiaan/ladattavat_esitteet/?id=286. Ei päivitystietoa. Luettu 22.4.2011.

Lahden kaupungin strategia 2025. 2011. Lahden kaupunki. PDF-dokumentti.
[http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/AE593DE4FADF58F3C22578770022DA34/\\$file/Lahden_kaupungin_strategia_2025_paivitetty_2011.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/AE593DE4FADF58F3C22578770022DA34/$file/Lahden_kaupungin_strategia_2025_paivitetty_2011.pdf). Päivitetty 4.4.2011.
 Luettu: 20.4.2011.

Lahden kaupunki. Lahden Ateria. Yrityksen WWW-sivut. <http://www.lahti.fi/>. Ei päivitystietoa. Luettu 20.4.2011.

Lahti Suomen Cleantech-keskus. 2009. Lahden Tiede- ja yrityspuisto Oy. PDF-dokumentti.
http://www.lahtisbp.fi/easydata/customers/lahti/files/Ymparistoteknologia/cleantech-keskus_webversion.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 22.4.2011.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21.8.1998/631. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980631>. Ei päivitystietoa. Luettu 11.5.2011.

Mäenpää, Susanna.2007. Ympäristöjohtamisen sanasto. Terminologinen projekti, harjoitustyö 2007. Vaasan yliopisto, Viestintätieteiden laitos. WWW-julkaisu.
<http://lipas.uwasa.fi/termino/WasaTerm/ymparistojohtaminen/index.html>. Päivitetty 3.4.2007. Luettu 27.7.2010.

Näyttötutkinnon perusteet. Laitoshuoltajan ammattitutkinto. Määräys 35/ 011/2005. Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy.

OKKA-säätiö. Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi. Yrityksen www-sivut.
<http://www.koulujaymparisto.fi/> Ei päivitystietoa. Luettu 22.5.2010.

Opetushallitus. 2011. Koulutus ja tutkinnot. WWW-dokumentti.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot. Päivitetty 3.5.2011. Luettu 10.5.2011.

Opetusministeriö. 2006. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:6. Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa; Baltic 21E -ohjelman toimeenpano sekä kansallinen strategia YK:n kestävää kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmentä (2005-2014) varten. PDF-dokumentti.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm_9_tr06.pdf?lang=fi. Ei päivitystietoa. Luettu: 20.4.2011.

Piispa, Anne. 2010. Kestävä kehitys –verkkomateriaalia opetukseen. Mikkelin ammatikorkeakoulu. Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Päijät-Hämeen koulutus konserni. 2008. Ympäristöstrategia vuosille 2008-2012.

Rajakorpi, Antti& Salmio, Kaija (toim.). 2001. Toteutuuko kestävä kehitys kouluissa ja oppilaitoksissa? Arviointi 3/2001. Opetushallitus. Yliopistopaino: Helsinki. PDF-dokumentti.
http://www.oph.fi/julkaistu/2001/toteutuuko_kestava_kehitys_kouluissa_ja_oppilaitoksissa. Päivitetty: 12.4.2010. Luettu: 22.5.2011.

Rochweder, Liisa. 2004. Yritysvastuu – kestävä kehitys organisaatiotasolla. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Sarkkinen, Silja (toim.). 2006. Ympäristövastuu työpaikalla. Säästä luontoa ja rahaa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Sitra. 2007. Cleantech Finland – Ympäristöstä liiketoimintaa. Kansallinen toimintaohjelma ympäristöliiketoiminnan kehittämiseksi. Saatavana myös PDF-dokumenttina: <http://www.sitra.fi/julkaisut/maat/ympubstrategia1.pdf>

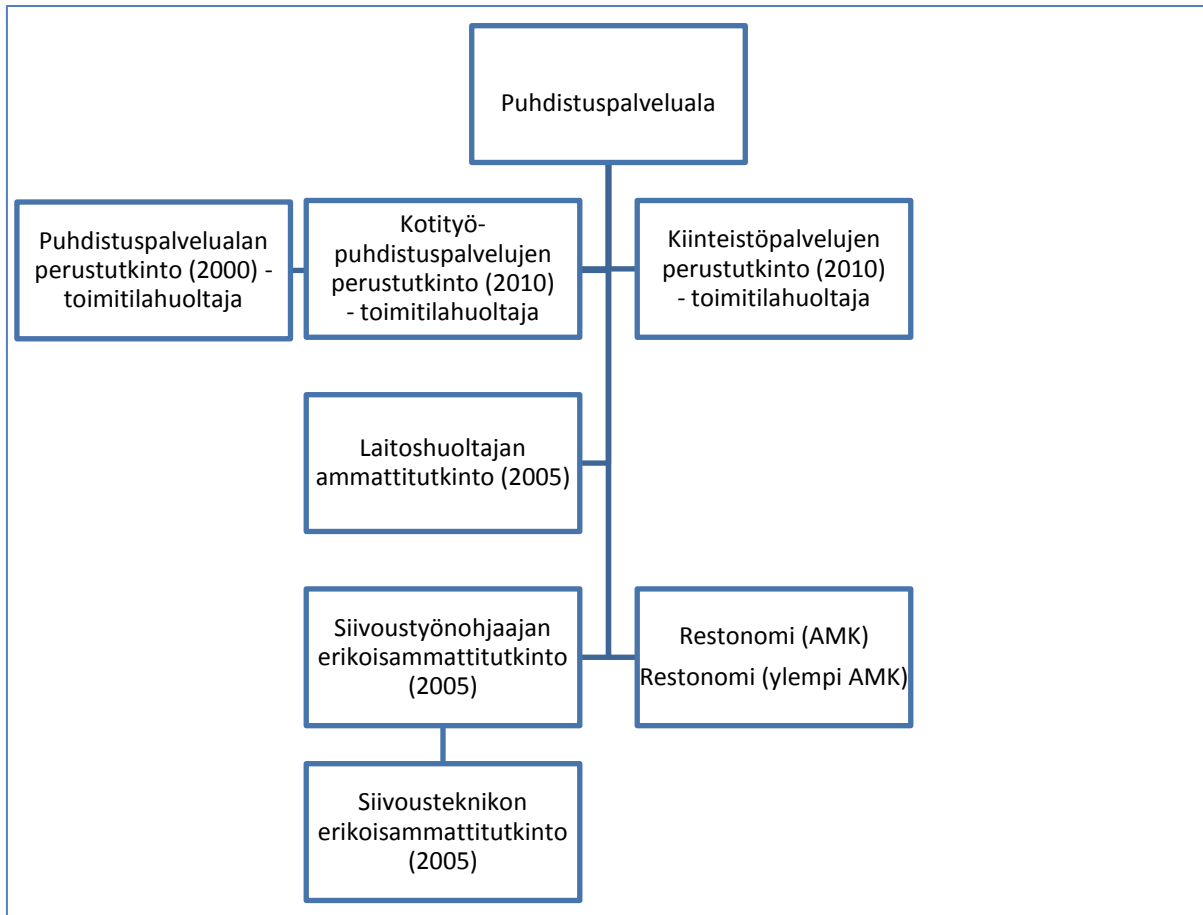
SYKLI. Suomen ympäristöopisto. Yrityksen www-sivut. <http://www.sykli.fi/>. Ei päivitystietoa. Luettu 22.5.2011.

Tilastokeskus. 2011. Tilastot>Koulutus>Ammatillinen koulutus>Taulukot. WWW-dokumentti. <http://www.tilastokeskus.fi/til/aop/tau.html>. Ei päivitystietoa. Luettu 19.4.2011.

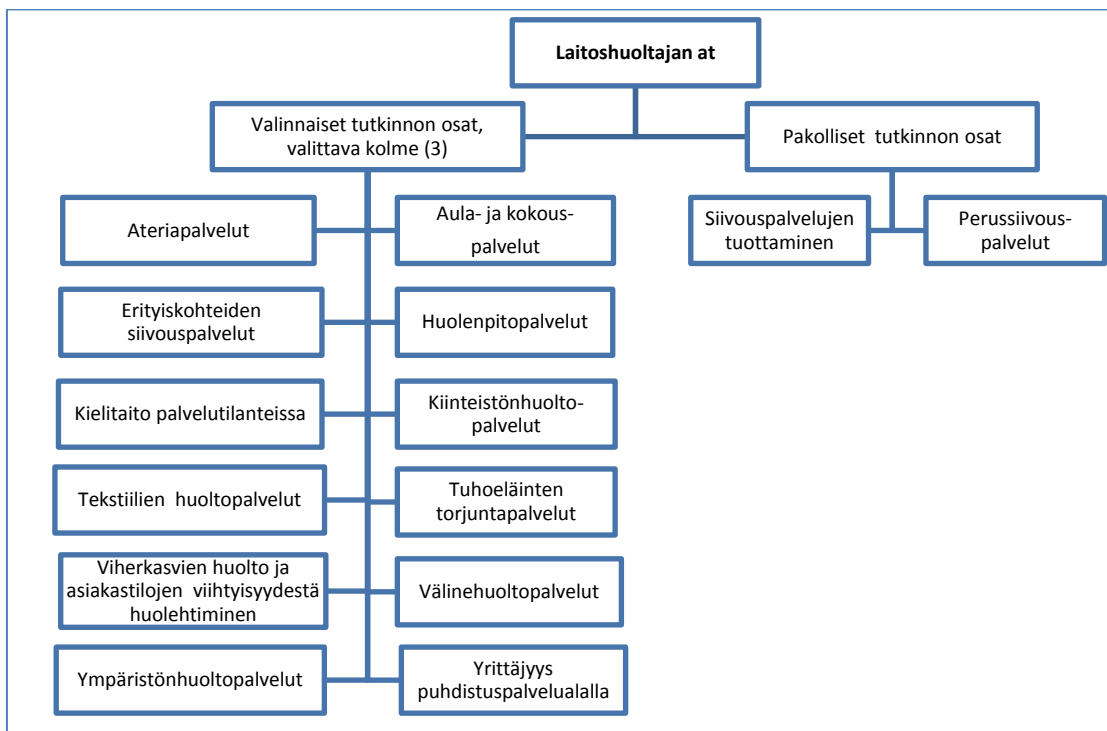
Ympäristöministeriö. Kestävähkehitys. Yrityksen WWW-sivut. <http://www.ymparisto.fi/kestavakehitys>. Päivitetty 9.5.2011. Luettu 10.5.2011.

Valtiala, Marja. 2005. Ympäristö. Suojelu, järjestelmät ja jätteet. Puhtaustiedon tietopaketti 46. Puhtaustieto PT Oy (julk.).

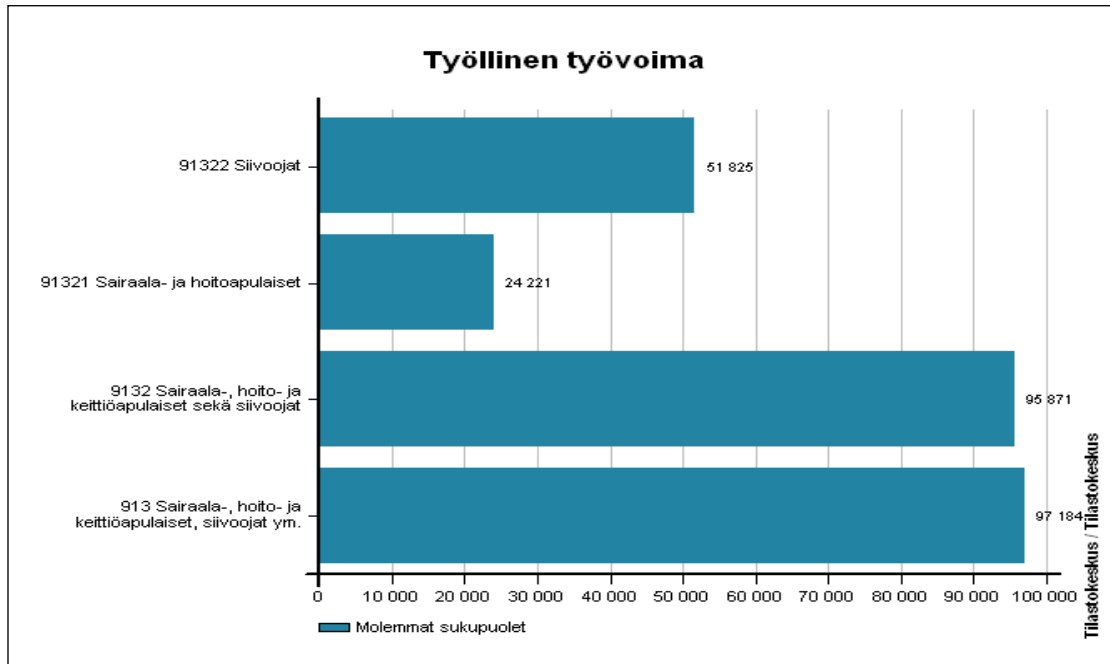
Ympäristösanasto. 1998. Ympäristöalan keskeiset käsitteet ja termit. Tekniikan sanastokeskus TSK 27. Tekniikan sanastokeskus ry (julk.). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

KUVIO 21. Kouluttautuminen mahdollisuudet puhdistuspalvelualalla (Aikuiskoulutusopas, 239-242.)

KUVIO 22. Laitoshuoltajan ammattitutkinnon muodostuminen (Opetushallitus 2011)

KUVIO 23. Työllinen työvoima (Tilastokeskus 2011.)

TAULUKKO 1. Kunta-alan eläkepoistuma suurimmissa ammattiryhmissä 2010–2020
(Kunta-alan eläkepoistuma 2010–2030.)

Ammattiryhmä	Vakuutetut 2008	Eläkepoistuma 2010-2015		Eläkepoistuma 2010-2020		Eläkepoistuma 2010-2025		Eläkepoistuma 2010-2030	
	Henk.	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%
Siivoojat	17 925	5 882	32,8	9 762	54,5	12 367	69,0	14 152	79,0
Sairaala- ja hoitoapulaiset	13 246	4 231	31,9	7 074	53,4	8 891	67,1	10 180	76,9

 Pohjois-Karjalan Koulutus kuntayhtymä
pkky.fi

 Opetushallitus

Pohjois-Karjalan Aikuisopisto
Lisätietoja:
Pohjois-Karjalan Aikuisopisto
Projektipaällikkö Teija Martikainen
p. 050 372 1188 | teija.martikainen@pkky.fi

Partneri-oppilaitokset hankkeessa:
Hyria koulutus Oy
Minna Kantoniemi
puh. 040 825 7722 | minna.kantoniemi@hyria.fi
Etelä-Savon ammattiopisto
Markku Loippo
puh. 044 711 5746 | markku.loippo@esedu.fi
Koulutuskeskus Salpaus
Anu Harlin
puh. 044 708 0251 | anu.harlin@salpaus.fi
Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto
Maire Huopalainen
puh. 044 550 6682 | maire.huopalainen@samedu.fi

Hyria sami
es Etelä-Savon ammattiopisto Koulutuskeskus SALPAUS

1.8.2009—31.12.2010

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen
1.8.2009—31.12.2010

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen on työelämäpalvelujen ympäristöosaamista vahvistava kehittämissanke, joka suunnitellaan yhteistyössä paikallisten yritysten ja yhteisöjen kanssa.

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen on työelämälähtöinen malli ympäristöosaamisen vahvistamiseksi työpaikoilla ja oppilaitoksissa. Hankkeen kohderyhmänä toimivat puu-, ravitsemis- ja puhtaanapitoalat.

Hanke on osittain Opetushallituksen rahoittama ja Pohjois-Karjalan koulutus kuntayhtymän koordinoima. Partnereina ovat Itä-Savon koulutus kuntayhtymä, Koulutuskeskus Salpaus, Hyria koulutus Oy ja Etelä-Savon Ammattiopisto.

HANKKEEN TAVOITTEET

- Uutta ympäristöalan aikuiskoulutustuotetta kehitetään ja se käyttöön otetaan valtakunnallisesti.
- Kestävä kehitys ja elinkaariajattelu yhdistetään näyttötutkintojen oppimisympäristöihin.
- Ympäristöasioiden kehittämiseen liittyvä koulutusmalli tuoteistetaan työelämälähtöisesti ja prosessinomaisesti verkko-ympäristöjä hyödyntäen.
- Työelämälle tehtäviä osaamiskartoitusmalleja kehitetään → selvitetään millainen on yritysten ympäristöasioiden hoidon/osaamisen taso ja kehitetään koulutusmalli työelämän tarpeisiin.
- Painopistealueina koulutusmallin sisältöjä suunniteltaessa ovat: puhdistuspalveluala, puuala, maatalous, metsäala sekä majoitus- ja ravitsemisala.
- Koulutusmallia hyödynnetään sekä työelämän edustajien osaamisen kehittämiseen että tutkintojen koulutussisältöjen kehittämiseen.

HANKKEEN HYÖDYT

- Hankkeesta hyötyvät valittujen toimialojen yritykset sekä työntekijät, kuluttajat, tutkinnon suorittajat ja mukana olevat oppilaitokset.
- Koulutusmalli tuottaa ympäristöasioiden osaajia ja tuo yrityksille ja yhteisöille kustannussäästöjä → jätehuolto ja materiaalivirtojen hallinta tehostuvat.
- Hanke on konkreettinen työväline toteuttaa kestävä kehityksen periaatteita työelämässä ja oppilaitoksissa.
- Yritykset, yhteisöt ja julkishallinto saavat vahvistusta ja uutta tietoa ympäristöasioiden huomioimiseen.
- Materiaalitehokkuuden hallinta lisääntyy.
- Yritysimago parane.
- Yhteiskunnassa arvostetaan ympäristöasioiden hallintaa yhä enemmän → moraaliset käsitykset ja toteuttamistavat vahvistuvat koulutuksen avulla ja kestävä kehitys edistetään maakunnallisesti sekä valtakunnallisesti.
- EU:n asettamat tavoitteet kestäväille kehitykselle toteutuvat koulutuksen avulla.
- Kolmannen sektorin työntekijöiden ammatillinen osaaminen vahvistuu.

Työelämälähtöinen malli ympäristöosaamisen vahvistamiseksi työpaikoilla ja oppilaitoksissa

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Kestävän kehityksen ymmärtäminen ja ongelmien ratkaiseminen edellyttää kokonaisuuksien ymmärtämistä ja syy-seuraussuhteiden hahmottamista. Ammatillisessa koulutuksessa tämä tarkoittaa omaan ammattialaan liittyvien prosessien ja järjestelmien sekä erilaisten vuorovaikutustaitojen ymmärtämistä ja hallintaa. Keskeistä on oman työn suunnittelu kokonaisuutena kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, jolloin luodaan myös edellytyksiä työyhteisön arkikäytäntöjen muuttamiseksi kestävämmäksi.

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa mitä tietoa ja taitoa työntekijä tarvitsee nyt ja tulevaisuudessa omassa työssään, voidakseen toimia erilaisissa työyhteisöissä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Kartoitukseen on kerätty kestävän kehityksen osa-alueita laajasti monesta eri näkökulmasta.

Jatka >

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen

YMPÄRISTÖOSAAMINEN JA KESTÄVÄ KEHTIYS

Mitä seuraavista sisältöalueista koet tarvitsevasi ammatissasi nyt ja tulevaisuudessa hallitaksesi ympäristöosaamisen ja kestävä kehityksen.

Organisaatioon liittyvä ympäristöosaaminen

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Kestävä kehityksen yleinen merkitys ja eri osa-alueiden sisällön ymmärtäminen	☐	☐	☐
Kestävä kehityksen yleiset asiakirjat ja strategiat	☐	☐	☐
Ympäristöasioiden hallinta- ja toimintajärjestelmät, esim. ympäristöjärjestelmät	☐	☐	☐
Organisaation kestävä kehityksen visio ja strategia	☐	☐	☐
Ympäristöhuollon keskeiset lait, säädökset ja määräykset	☐	☐	☐
Ekotehokkuus ja taloudellinen kestävyys	☐	☐	☐
Tuotteen valmistamiseen kulumien luonnonvarojen kulutus: MIPS-laskut, jalanjäljet	☐	☐	☐
Teknologian kehittymisen, ympäristö ja yhteiskunnallisten muutoksien vaikutukset	☐	☐	☐

Ammattiin liittyvä osaaminen

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Kestävä kehityksen käytäntöjen suunnittelu omalla työpaikalla	☐	☐	☐
Elinkaariajattelun perusteet	☐	☐	☐
Palveluprosessien ympäristönäkökohtien tunteminen	☐	☐	☐
Ympäristöä säästävän siivouksen periaatteet	☐	☐	☐
Materiaali ja energiatehokkuus työtehtävissä	☐	☐	☐
Koneiden ja laitteiden oikea käyttö ja huolto	☐	☐	☐
Vastuullisuus työntekijänä ja ammattilaisena	☐	☐	☐
Ympäristöystävällisten tuotevaihtoehtojen tai toimintatapojen kehittäminen	☐	☐	☐

Ympäristöhuoltoon liittyvä neuvonta ja opastus, esim. jäte- ja kierrätysneuvonta	☐	☐	☐
Elinikäisenoppimisen taidot	☐	☐	☐

< Takaicin

Jatka >

25 %

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen

EKOLOGINEN JA TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

Mitä seuraavista sisältöalueista koet tarvitsevasi ammatissasi nyt ja tulevaisuudessa hallitaksesi ympäristöosaamisen ja kestävä kehityksen.

Ympäristövastuulliset toimintatavat arkikäytännössä

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Ekologisen ja taloudellisen kestävyden yhteys	☐	☐	☐
Ekologisesti kestävien materiaalien ja raaka-aineiden käyttö	☐	☐	☐
Pintamateriaalien ympäristövaikutukset	☐	☐	☐
Ympäristöä säästävien työmenetelmien hallinta ja kehittäminen	☐	☐	☐
Ympäristöystävällisen teknologian käyttö	☐	☐	☐
Ympäristömuutosten ja ihmisen toiminnan vaikutusten tarkastelu	☐	☐	☐

Energia ja vesi

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Energian ja veden kulutus oman alan työympäristössä / työtehtävissä	☐	☐	☐
Energiatehokkuus: mm. energiatehokkaat ja vettä säästävät työtavat	☐	☐	☐
Lämmitys: tilojen lämpötilojen tarkkailu, ilmastointi	☐	☐	☐

Hankintojen ympäristölähtöisyys ja kestävä kulutus

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Tuotteiden ympäristönäkökohtien huomioonottaminen hankinnoissa	☐	☐	☐
Tuotteiden ekologinen selkäreppu ja elinkaari	☐	☐	☐
Ympäristö- ja energiamerkit sekä vastuullisen tuotannon tunnukset tuotteissa	☐	☐	☐
Tuotteiden ympäristövaikutukset	☐	☐	☐

Yrityksen jätehuolto: lajittelu ja kierrätys

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Jätekartoitus: yrityksen / työkohteen jätelajit	☐	☐	☐
Lajittelujärjestelmän kehittäminen / lajittelun toimivuuden tarkkailu	☐	☐	☐
Materiaalien, koneiden, laitteiden kierrätys	☐	☐	☐
Jättemäärän seuranta ja tilastointi	☐	☐	☐
Jätteiden käsittely, pakkaus, merkinnät, varastointi	☐	☐	☐
Jätehuoltosuunnittelu, lajitteluohjeet, perehdyttäminen	☐	☐	☐

Kuljetukset ja liikenne

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Logistiikka ja kuljetusten ympäristövaikutukset	☐	☐	☐
Erilaisten liikkumismuotojen ympäristövaikutukset ja kulkutapavalinnat	☐	☐	☐

Rakennus ja piha-alueiden hoito ja ylläpito

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Esteetön/ viihtyisä piha, rakennus, tilat: esteettömyyttä tukevat ratkaisut	☐	☐	☐
Kiinteistön korjaukset	☐	☐	☐
Viihtyisyyden ja esteettisyyden luominen ja lisääminen	☐	☐	☐

< Takaisin

Jatka >

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen

SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN KESTÄVYYS

Mitä seuraavista sisältöalueista koet tarvitsevasi ammatissasi nyt ja tulevaisuudessa hallitaksesi ympäristöosaamisen ja kestäväen kehityksen.

Työterveyttä ja -turvallisuutta edistävät toimintatavat

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Sosiaaliset taidot arjessa: vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, tavat ja käyttäytyminen	☐	☐	☐
Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja toisen kunnioittaminen työpaikalla	☐	☐	☐
Kokemukset erilaisista sosiaalisista työympäristöistä (erilaisten kulttuurien kohtaaminen, erityisryhmät, vuorovaikutustilanteet)	☐	☐	☐

Ravinto, terveys ja ympäristönäkökohdat

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Ruokatuotannon ympäristö- ja sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset	☐	☐	☐
Lähi- ja luomuruoka ruokailussa	☐	☐	☐
Ekologiset ruokavalinnat	☐	☐	☐
Kulttuuri ja uskontosidonnaisten ruokavalioiden tunteminen	☐	☐	☐
Etniset ruoat ja etnisten ruokakulttuurien tunteminen	☐	☐	☐
Eettisten tuotantotapojen ja raaka-aineiden tuntemus	☐	☐	☐

Terveelliset elämän tavat

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Omien elämäntapojen ja valintojen merkitys fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle ja hyvinvoinnille	☐	☐	☐
Liikunnan merkityksen ymmärtäminen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäjänä ja edistäjänä	☐	☐	☐
Oman alan fyysisen työ- ja toimintakyvyn vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen	☐	☐	☐
Tyhy-toiminta	☐	☐	☐

Ympäristöhuollon työturvallisuus

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Työturvallisuuden merkitys työntekijän, työyhteisön ja yrityksen kannalta	☐	☐	☐
Ympäristö- ja työturvallisuusriskien tunnistaminen ja torjuminen	☐	☐	☐
Työntekijän vastuut ja velvollisuudet työyhteisössä	☐	☐	☐
Osallistuminen turvallisuuskartoitukseen	☐	☐	☐

Varautuminen vaaratilanteisiin

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Turvallisuusohjeiden läpikäynti: paloturvallisuus, tapaturmat ja vaaratilanteet	☐	☐	☐
Ensiaputaidot: EA1-koulutus	☐	☐	☐
Henkilöstön turvallisuuskoulutus, esim. työturvallisuuskorttikoulutus	☐	☐	☐
Ympäristöonnettomuudet ja vahingot	☐	☐	☐
Kohteen turvallisuus: poistumistieharjoitukset	☐	☐	☐

Oman ammatin työturvallisuusasiat ja toimintaohjeet

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Kemikaaliturvallisuus työtehtävissä	☐	☐	☐
Koneiden ja laitteiden käyttöturvallisuus	☐	☐	☐
Työtilojen turvallisuusratkaisujen parantaminen	☐	☐	☐
Läheltä piti -tilanteiden seuranta	☐	☐	☐
Piha-alueen liikennejärjestelyjen parantaminen	☐	☐	☐
Turvallisuus liikenteessä/liikenneturvallisuus	☐	☐	☐

Henkilöstön hyvinvointi / sosiaalisesti kestävä työympäristö

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Työkyvyn ylläpito ja työssä jaksaminen	☐	☐	☐
Ennaltaehkäisevä työsuojelutoiminta	☐	☐	☐
Työympäristön terveellisyys, tilojen viihtyisyys ja työolojen parannustoimenpiteet	☐	☐	☐
Kiusaamisen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja puuttuminen kiusaamistilanteisiin	☐	☐	☐

Erilaisuuden ja ihmisoikeuksien käsittely	☐	☐	☐
Kuuleminen ja osallistuminen käytäntöjen kehittämiseen, vaikutusmahdollisuudet	☐	☐	☐
Työilmapiirin merkitys hyvinvoinnille ja keinot vaikuttaa oman työyhteisön ilmapiiriin ja viihtyvyyteen	☐	☐	☐
Kehityskeskustelut	☐	☐	☐

Kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Yleinen kulttuurihistoria	☐	☐	☐
Oman alan historian kartoitus ja tutustuminen	☐	☐	☐
Sosiaalisen kestävyuden merkitys työpaikan ihmissuhteissa	☐	☐	☐
Moniarvoisuutta ja tasa-arvoisuutta edistävät toimintatavat	☐	☐	☐
Erilaisuuden hyväksyminen ja ymmärtäminen, itsensä ja muiden arvostaminen	☐	☐	☐

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys työpaikalla

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Erityisryhmien työllistäminen ja ohjaus	☐	☐	☐
Vuorovaikutustaidot eri kulttuuritaustaisten työntekijöiden kesken	☐	☐	☐
Nuorten kulttuurin tunteminen ja huomioonottaminen	☐	☐	☐
Eri kulttuurien, kansallisuuksien ja uskontojen ja niihin kuuluvien tapojen tunteminen ja huomioonottaminen palvelutilanteissa	☐	☐	☐

Oman alan etiikka ja eettiset kysymykset

	Tarvitsen	En tarvitse	En osaa sanoa
Ammattialan arvot ja etiikka	☐	☐	☐
Ammattialan eettiset näkökohdat	☐	☐	☐
Oman työympäristön eettiset ominaisuudet	☐	☐	☐

< Takaisin

Jatka >

Ammattilaisen ympäristöosaamisen kehittäminen

Sivu 4

Kiitos mielenkiinnostasi. Haluamme vielä kysyä tulosten käsittelyä varten muutaman taustakysymyksen.

Viimeisenä on mahdollisuus antaa palautetta kyselyyn tai lisäkommentteja aiheeseen.

Työympäristösi toimiala

- maa- metsä- ja kalatalous
- teollisuus
- jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito
- rakentaminen
- kauppa
- majoitus- ja ravitsemistoiminta
- kiinteistöala
- terveys- ja sosiaalipalvelut

Jokin muu, mikä

Henkilöstöryhmä, johon kuulut

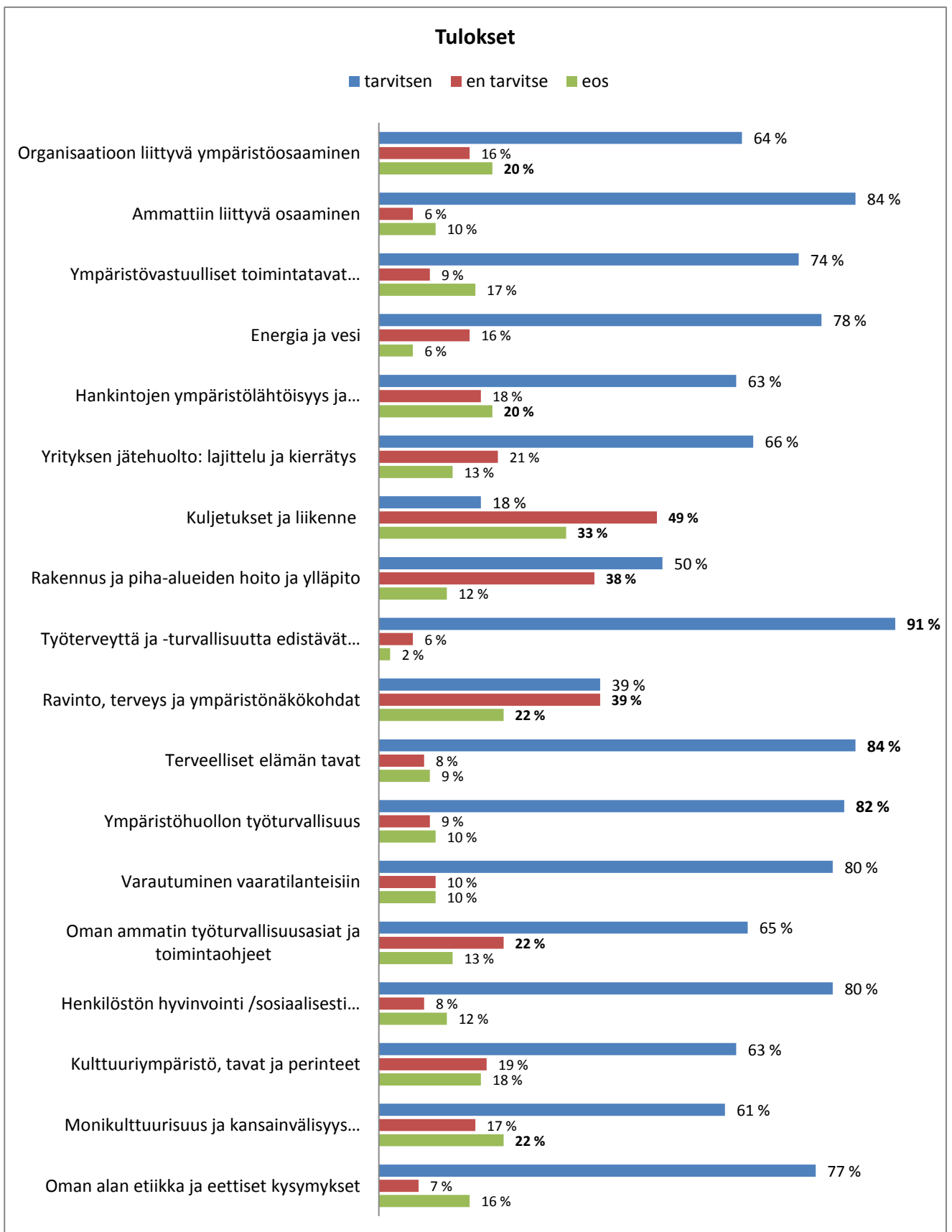
- työntekijä
- työnantaja / esimies
- opiskelija / tutkinnon suorittaja

Jokin muu, mikä

Mitä muuta haluaisit tuoda esiin ympäristöosaamisesta

< Takaisin

Lähetä

KUVIO 24. Tulokset, yhteenveto